

MEI 2019

MAGMETAL

MAGAZINE VAN **ABVV-METAAL**

Aan de vooravond van verandering

MERYAME KITIR, INGA VERHAERT EN OONA WYNS OVER HUN DROMEN, DE VERANDERENDE SAMENLEVING EN DE KRACHT VAN DE VROUW.

AAN TAFEL
MET ONZE
VROUWELIJKE
METALLO'S

GROEN-POLITICA
HAFSA EL-BAZIOUI
OVER VERBINDING
& UITDAGINGEN

ABVV-
TOPVROUWEN
EVALUEREN DE
LEGISLATUUR

In deze editie van MagMetal

04 **Who run the world? Girls.**
Jonge vrouwen grijpen de macht.

08 **Vrouwen in een mannenwereld**
Aan tafel met onze vrouwelijke metallo's.

13 **We Salute You**
Deze vrouwen brengen echt een boodschap over met hun nummers.

14 **Aan de vooravond van de grote verandering**
Gesprek met Meryame Kitir, Inga Verhaert en Oona Wyns.

20 **Interview Groen-politica Hafsa El-Bazioui**
Haar visie op politiek, klimaat en samenleving.

24 **Chris Blommaert**
Op weg naar duurzame ontwikkeling: veel meer dan technologie alleen.

28 **5 jaar sociale afbraak**
Miranda Ulens, Caroline Copers en Estelle Ceulemans aan het woord.

34 **Klimaatstrijd = Sociale strijd**
Klimaatactivistes Natalie Eggermont en Laura Cools' vragenvuurtje.

38 **We leven niet meer mét de media, we leven erin!**
Moraalfilosofe Katleen Gabriels over de schaduwzijde van 'digitalisering'.

42 **Op café met Baharak Bashar**
Schrijfster, activiste en feministe met een missie.

48 **BTB-Metaal Cycling Team**
Straffe (vrouwen)benen trappen 1000km voor Kom op tegen Kanker.

49 **Gesprek met politiek filosofe Anya Topolski**
Onze samenleving is racistisch op een structureel niveau.

Colofon

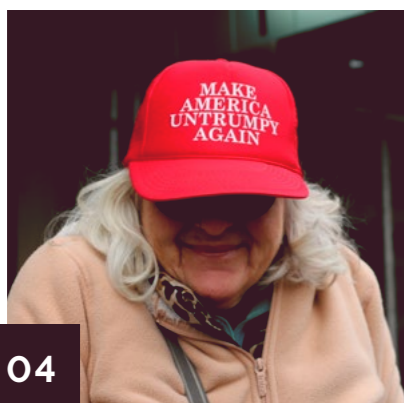
VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
ABVV-Metaal, Georges De Batselier,
Jacob Jordaensstraat 17, 1000 Brussel

REDACTIE
Marc Lenders, Dania Paternini, Wim Careel,
Joke Hofmans, Sara Engelen,
Janne Roelen, Mariëlle Degeeter

CONCEPT & LAY-OUT: The Oval Office
FOTO'S: Medialounge

Een publicatie van ABVV-Metaal | mei | 2019 ©

04

13

14

08

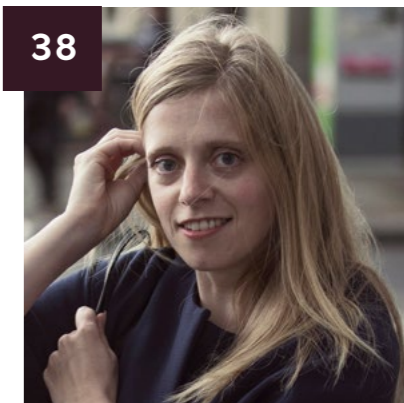
20

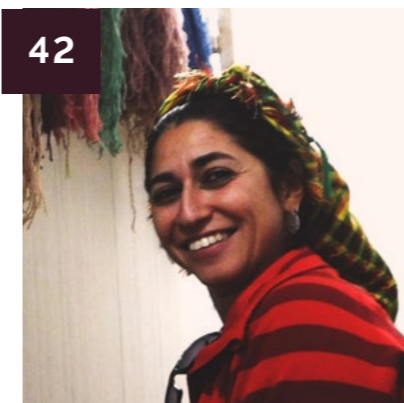
28

34

38

42

49

Onze samenleving van vandaag lijkt alvast één glazen plafond te hebben verbrijzeld: dat van de verontwaardigde jonge vrouw op de barricaden. Of het nu gaat over de klimaatstrijd, sociale ongelijkheid of terreur: the female empowerment is een feit. Overal ter wereld zien we vrouwelijke millennials rechtstaan vanuit hun woede over het onrecht dat ze zien die daar vooral ook iets aan willen doen. Deze heldinnen investeren in het klimaat, in vrouwen- en mensenrechten, in vrede. En ze doen dat complexloos in Pippi Langkous' stijl: "Ik heb het nog nooit gedaan, maar ik denk dat ik het wel kan!" You go girl!

Who run the world? Girls.

1

Greta Thunberg

Greta raakte bekend toen ze vorig jaar plaats vatte aan het Zweedse parlement met een spandoek om aandacht te vragen voor de klimaatcrisis. De 16-jarige Zweedse activiste is intussen uitgegroeid tot een klimaaticoon dat een hele generatie van jongeren inspireert om via schoolstakingen klimaatactie af te dwingen. Zo ook de Belgische beweging Youth for Climate met als boegbeelden Anuna De Wever, Kyra Gantois en Adelaïde Charlier. Greta is dan ook veelgevraagd als spreker. Zo werd ze onder meer geïnterviewd op de Amerikaanse zender CNN, sprak ze met Frans president Macron, de katholieke paus en de Britse parlementaire fractieleiders. Van pleinvrees geen sprake, want Greta sprak ook de Europese Commissie toe, net zoals het Wereldecconomisch Forum in Davos. Ze schuwt tijdens deze speeches en bijeenkomsten ook geen boude uitspraak. Zo waarschuwde ze de huidige politici dat ze als grootste schurken ooit de geschiedenis dreigden in te gaan door hun gebrek aan klimaatactie. Greta is genomineerd voor de Nobelprijs van de Vrede 2019.

2

Ahed Tamimi

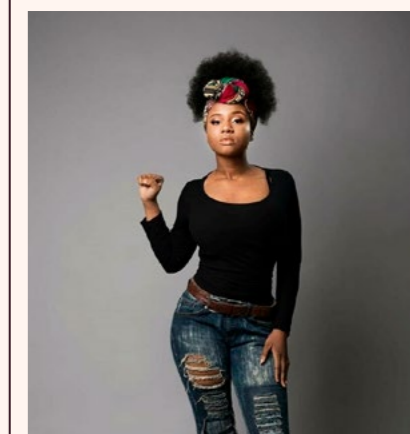
Ahed Tamimi is een 18-jarige Palestijnse activiste uit de bezette Westelijke Jordaanoever. Eind 2017 werd Ahed opgepakt nadat ze een Israëlische soldaat, die het erf van haar ouderlijke woning betrad, probeerde weg te duwen en te slaan. Een video hiervan ging viraal. Ze kwam acht maanden later vrij, na internationale protesten tegen haar aanhouding en na een schuldbekentenis. Ahed wordt gezien als een symbool van het verzet tegen de Israëlische bezetting en een strijdsster voor Palestijnse autonomie. Ze is trots op die status, maar noemt het ook een grote verantwoordelijkheid. "Maar ik heb er alle vertrouwen in dat ik ze kan dragen."

3

Nupol Kiazolu

De Amerikaanse Nupol was er al zeer jong bij als activiste. Als 13-jarig meisje droeg ze op school een sweater met de tekst 'Do I look suspicious?' (zie ik er verdacht uit?) als reactie op de moord op de onschuldige 17-jarige zwarte Travyon Martin. Nupol werd zo een van de boegbeelden van de Black Lives Matter-beweging in Amerika. Ze stelt dat racisme veel verder reikt dan de afkeer voor een huidskleur. "Racisme is een heel scala aan systematische onderdrukingsvormen die mensen moeten ondergaan omwille van hun ras." Haar ambities zijn grenzeloos: in 2036 wordt ze, als het van haar afhangt, president van Amerika.

Ze is bovendien overtuigd van het belang om jongeren naar de stembussen te krijgen, willen ze gehoord en gezien worden. Daarom stampte ze de campagne Vote 2000 uit de grond. Want, zo zegt ze zelf: "Je bent nooit te jong om op te komen voor wat juist is. Laat je plannen nooit varen gewoon omdat je er zogenaamd te jong voor zou zijn."

4

Alexandria Ocasio-Cortez

Alexandria Ocasio-Cortez is dochter van een Puerto-Ricaanse immigrant en een vader uit The Bronx, een achtergestelde wijk in New York. Maar 'Alex from The Bronx' is vooral de rijzende ster van de Amerikaanse progressieve politiek. In november 2018 deed ze een gooi naar het Congres en won onverwacht. Op dat moment werkte ze in een cocktailbar. Ze zetelt sinds 2019 in het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden. De 29-jarige Ocasio-Cortez is daarmee het

jongste vrouwelijke congresslid ooit. AOC noemt zichzelf een socialistische democraat: ze is fervent voorstander van Medicare for All, gratis hoger onderwijs en een minimumloon van 15 dollar per uur. Met haar Green New Deal wil ze de topinkomens 60 à 70 procent aan inkomstenbelasting laten betalen om de klimaatverandering te stoppen door te investeren in energietransitie. En het is haar menens: "Dit is geen elitaire kwestie. Rechtvaardigheid is geen concept waarover je leest in een boek. Rechtvaardigheid gaat over het water dat we drinken. Rechtvaardigheid gaat over de lucht die we inademen. Rechtvaardigheid gaat over hoe gemakkelijk het is om te stemmen. Rechtvaardigheid gaat over het loon dat wij krijgen als vrouwen." Hoewel haar aanhang gigantisch is, zeker en vooral op social media, krijgt ze heel wat tegenwind te verduren, ook vanuit haar eigen partij. De politica is evenwel niet op haar mondje

gevallen: "Onze maatschappij kan niet om met het idee dat een vrouw even machtig kan zijn als een man. Maar ik heb evenveel macht als een man en dat maakt hen gek."

Alexandria Ocasio-Cortez wil de topinkomens 60 à 70 procent aan inkomstenbelasting laten betalen om de klimaatverandering te stoppen door te investeren in energietransitie.

5

Jacinda Ardern

Amper twee maanden nadat Jacinda Ardern de jongste partijleider ooit werd van de Nieuw-Zeelandse Labour Partij, werd ze op 37-jarige leeftijd de jongste vrouwelijke premier van haar land en het jongste vrouwelijke staatshoofd ter wereld. Er werd zelfs een naam verzonden om haar succes samen te vatten: Jacindamania. Ardern steunt het homohuwelijk en was in 2018 de eerste premier van Nieuw-Zeeland die meeliep in een gay pride parade. Afgelopen jaar schreef Jacinda Ardern geschiedenis toen ze haar baby meenam naar een vergadering van de Verenigde Naties in New York. Ze was pas de tweede regeringsleider die beviel tijdens haar regeerperiode (na de Pakistaanse premier Benazir Bhutto in 1990). Hiermee brak ze een lans voor andere werkende, soms nog borstvoedende moeders die sukkelen met hun worklife-balance. Ardern maakte zichzelf helemaal onsterfelijk met haar empathische reactie op de terroristische aanslag op

twee moskees in Christchurch, die het leven kostten aan 50 mensen op 15 maart 2019. Ze bezocht Christchurch de dag na de aanslagen gehuld in een hoofddoek als uiting van respect. Aan de dader wilde Ardern zo min mogelijk woorden vuil maken: "Hij wilde heel wat bereiken met deze terreurdaad, waaronder bekendheid. Daarom zal je mij nooit zijn naam horen uitspreken. Hij is een terrorist. Hij is een crimineel. Hij is een extremist. Maar voor mij zal hij naamloos blijven. En aan anderen wil ik vragen om de namen uit te spreken van wie ons is ontnomen en niet de naam van de man die hen ons ontnam. Hij streefde naar bekendheid, maar wij in Nieuw-Zeeland zullen hem niks geven. Niet eens zijn naam." Opmerkelijk aan deze woorden, was bovenal het gebrek aan de belofte van een 'oorlog tegen terreur'. Ardern werd na deze tussenkomst geprezen als een leider van de verbinding in plaats van de verdeeldheid.

Vrouwen in een mannenwereld: aan tafel met onze vrouwelijke metallo's

"Je zag die mannen denken: wat komen die vrouwen hier doen? Die kennen niets van vrachtwagens en komen hier onze jobs een beetje afpakken."

Vrouwen zijn – althans wat de arbeiders betreft – serieus in de minderheid in onze Vlaamse metaalbedrijven. En ook binnen ABVV-Metaal zelf lopen de vrouwelijke delegees en secretarissen niet al te dik gezaaid. Maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat ze er helemaal niet zijn. Om dat te illustreren brachten wij vier straffe metallo-vrouwen samen voor een goed en lang gesprek.

We stellen u voor aan Véronique Rogiers (vakbondssecretaris in West-Vlaanderen) en Brenda Vanderdonckt (vakbondssecretaris in Oost-Vlaanderen). Ze brachten elk een delegee mee: Carine Roelant (hoofddelegee op Barco) en Christine Ruys (woordvoester op ACB). Deze vier dames hebben samen bijna honderd jaar syndicale ervaring op de teller staan, wat in eerste instantie toch vooral te danken is aan Carine. Zij werkt immers al een fenomenale vijftig jaar op Barco! Het ideale moment dus om ons eens goed te laven aan al die kennis en kunde. Een gesprek over vrouw zijn in een mannenwereld, over de evoluties in het sociaal overleg en over de voordelen van een lekkere elixir d'Anvers.

Carine en Christine, we starten bij jullie. Vertel eens kort hoe jullie syndicale loopbaan er tot nu toe uitzag.

CARINE: Ik werk al vijftig jaar op Barco, dus ik kan ondertussen wel zeggen dat ik het bedrijf van binnen en van buiten ken. Ik heb de goede en de slechte tijden meegemaakt. In het begin van mijn loopbaan was er zelfs nog geen vakbond op Barco. Op

mijn 21e ben ik opgekomen voor de jongeren en raakte ik direct verkozen. Dat was het begin van mijn syndicale loopbaan. Vervolgens was ik zeer lang hoofddelegee samen met Carine Everaert. Wij waren een tandem en ik heb zeer veel van haar geleerd. In 2014 is zij op SWT gegaan en sindsdien ben ik alleen hoofdafgevaardigde. Binnen vijf maanden is het trouwens mijn beurt om op pensioen te gaan!

CHRISTINE: Ik ben in 1999 begonnen bij ACB, dus heb nog niet zoveel jaren op de teller als Carine. In 2000 ben ik syndicaal actief geworden. Mijn engagement heb ik van thuis uit meegekregen, wij waren een echt rood nest. De directie op ons bedrijf was de vakbond niet echt genegen en ze wou alleen bepaalde mensen in de syndicale delegatie waarvan ze hoopten dat die niet te moeilijk zouden doen. Op die manier zijn ze bij mij terechtgekomen, alhoewel ik denk dat ze daar nu wel spijt van hebben [lacht].

Carine, ik neem aan dat Barco heel veel is veranderd tijdens die halve eeuw dat jij er werkt?

CARINE: Er zijn enorm veel dingen veranderd. We zijn geëvolueerd van een familiebedrijf naar een grote

onderneming met 3300 werknemers wereldwijd. Zoals gezegd was er vroeger ook geen vakbond. Er was veel discriminatie en willekeur. Niet alleen tussen jong en oud maar ook tussen man en vrouw. Zo mochten de mannen roken, terwijl dat voor vrouwen verboden was. Je mocht ook maar één keer naar de wc. Wilde je een tweede keer, dan moest je toestemming vragen. En als je shift om acht uur begon, dan moest je vóór acht uur inchecken. Anders was je zagezegd te laat. Pas toen de vakbond er gekomen is, zijn veel van die zaken in positieve zin veranderd.

Véronique en Brenda, jullie zijn de enige vrouwelijke secretarissen bij ABVV-Metaal. Hoe is jullie syndicale carrière begonnen?

VÉRONIQUE: Ook ik ben opgegroeid in een rood nest. Dus toen ik tijdens mijn studies sociaal werk een stageplaats zocht, was het ABVV een evidente keuze. Toen ik afgestudeerd was, heb ik eerst nog een half jaar op metaalbedrijf Phillips in Roeselare gewerkt. Daarna ben ik beginnen werken bij ABVV-Metaal. Ik ben er begonnen als dossierbeheerder en in 2007 ben ik vakbondssecretaris geworden.

BRENDA: Ondertussen werk ik al meer dan 15 jaar bij ABVV-Metaal Oost-Vlaanderen. Daarvoor werkte ik op Volvo Trucks. Ik weet het nog goed: toen ik daar begon, werkten daar alleen maar mannen. Maar Miet Smet – die tussen 1985 en 1992 staatssecretaris voor Sociale Emancipatie was – wilde de intrede van vrouwen op de arbeidsmarkt stimuleren via allerlei positieve actieplannen. Bedrijven werden aangemoedigd om vrouwen aan te werven. Wij kwamen daar toen binnen met dertig vrouwen in één keer. Je moet je dat voorstellen: dertig vrouwen op een fabriek met meer dan duizend arbeiders. We werden nogal scheef bekeken. Maar ik werd er wel syndicaal actief en ben er ook reserve-delegee geworden.

De metaalfabrieken waren in die tijd nog een echte mannenwereld?

BRENDA: Volvo Trucks was toen echt een beetje het hol van de leeuw. Je zag die mannen denken: wat komen die vrouwen hier doen? Die kennen niets van vrachtwagens en komen hier onze jobs een beetje afpakken. De idee was toen ook wijdverspreid dat vrouwen niet konden doorgroeien, want ze hadden toch geen verstand van vrachtwagens. Vandaag heb je een aantal metaalbedrijven waar – door de aard van het werk – veel vrouwen werken. Niko in Sint-Niklaas is een goed voorbeeld. Maar in de meeste metaalbouwbedrijven werken nog steeds vooral mannen. Het is een mannenwereld, ook al is er veel veranderd ten opzichte van vroeger.

VÉRONIQUE: ABVV-Metaal zelf is ook nog altijd zeer mannelijk. Brenda en ik zijn als sinds 2008 de enige twee vrouwelijke secretarissen. Veel evolutie is er dus niet te zien. In onze bedrijven zien we zeer weinig vrouwen in technische functies. Met ons provinciaal opleidingsfonds TOFAM hebben we al enkele keren een project gelanceerd waarbij vrouwen een lasopleiding kunnen volgen. En wat merk je? Dat mannen het soms nog zeer moeilijk hebben wanneer ze een vrouwelijke collega krijgen. We hebben zo'n concreet geval gehad. Een vrouw was met zeer mooie resultaten geslaagd voor haar opleiding en kreeg al snel een job als lasser aangeboden. Maar na twee weken is ze van miserie moeten vertrekken omdat de mannelijke collega's dat niet verdroegen. Ze dachten dat die mevrouw al het lichte werk ging mogen doen, terwijl het zware en vuile werk voor hen was. Aan die mentaliteit is dus nog veel werk.

Herkennen jullie dat, Carine en Christine? Zijn Barco en ACB ook typische mannenbastions?

CARINE: Op Barco hebben altijd veel vrouwen gewerkt, vooral in de lichte montage. Maar de technische en leidinggevende functies werden wel door mannen ingevuld. Vandaag is dat anders, vrouwen krijgen nu veel meer kansen. Iedereen verdient ook hetzelfde naargelang de functie die je

"We zien nog steeds veel te weinig vrouwen in hogere functies."

Christine Ruys

"Vrouwen krijgen nu wel veel meer kansen."

Carine Roelant

"Brenda en ik zijn als sinds 2008 de enige twee vrouwelijke secretarissen. Veel evolutie is er dus niet te zien."

Véronique Rogiers

uitoefent. Dat was vroeger niet zo, de loonvorming gebeurde toen met de natte vinger. Als je schone ogen had kreeg je een frank meer opslag dan iemand anders. Als je de 'vrouwelijke ziekte' had, moest je eerst een elixir d'Anvers drinken. Dan zou je je beter voelen. In de loop der jaren is dat gelukkig allemaal veranderd.

CHRISTINE: Op ACB hebben ook altijd veel vrouwen gewerkt, want er moest wel wat fijn werk gedaan worden. Maar ook bij ons werden de technische functies – denk aan freezers en draaiers – enkel door mannen gedaan. Vandaag is dat onderscheid zo goed als verdwenen. De ploegbazen en de ingenieurs zijn wel nog uitsluitend mannen. We zien nog steeds veel te weinig vrouwen in hogere functies.

Jullie hebben stuk voor stuk al veel vakbondservaring. Is het vandaag anders dan vroeger om delegee te zijn?

CHRISTINE: Het is vandaag moeilijker om delegee te zijn dan twintig jaar geleden. Als je nu naar een vergadering gaat, moet je echt wel dossierkennis hebben. Vroeger was alles veel sneller in kunnen en kruiken en kon je gewoon met wat gezond verstand een probleem oplossen. Er komt nu veel meer wetgeving bij kijken, waardoor je soms heel technische discussies krijgt. Je moet je dus gefundeerder voorbereiden. De collega's zijn ook een stuk mondiger geworden. Ze gaan eerst zelf online op zoek naar antwoorden en dan komen ze aan jou vragen of hun antwoord juist is en hoe ze het concreet moeten toepassen. Ze gaan ook veel vaker hun eigen zaak bepleiten bij de baas en pas nadien – als er geen oplossing uit de bus komt – kloppen ze aan bij de vakbond. Mensen willen een oplossing voor hun eigen specifieke probleem, maar ze denken minder aan de gevolgen voor de collega's.

CARINE: Voor mij is dat zeer herkenbaar. Je hebt nu meer technische bagage nodig dan vroeger. Op dat vlak is het er niet makkelijker op geworden. Je moet je zeer goed voorbereiden en als je iets vraagt, moet je ook weten

waarom je het vraagt. Anders proberen ze je erop te pakken en sta je voor blok. De mensen zijn inderdaad ook veranderd. Als er een probleem is, dan zijn het bijna altijd individuele problemen en veel minder collectieve problemen. Alles is een stuk individualistischer geworden. Als delegee wordt nu ook meer van je verwacht. Je moet bijvoorbeeld veel meer dan vroeger een luisterend oor zijn. De mensen willen hun problemen kunnen vertellen. Vandaag heb je dus meer rollen te vervullen dan vroeger.

En geldt dat ook voor de secretarissen?

VÉRONIQUE: Een belangrijke evolutie is dat de persoon die tegenover jou aan tafel zit veranderd is. Vroeger was dat nog echt de werkgever. Onderhandelingen waren in die zin eenvoudiger, omdat je rechtstreeks onderhandelde met de persoon die ook besliste. Nu zit je aan tafel tegenover juristen, die zelf geen beslissingen kunnen nemen en voortdurend moeten aftoetsen met hun achterban. Het was vroeger ook gemakkelijker om concrete verbeteringen op bedrijfsniveau af te dwingen. Maar vandaag worden er bijna geen bedrijfsakkoorden met een pure bruto loonsverhoging meer afgesloten. De thema's worden ook complexer. Een loonsverhoging betekende vroeger gewoon een verhoging van het brutoloon. Maar vandaag gaat het over honderd-en-een zaken zoals cafetariaplannen, cao 90's, maaltijdcheques, enzovoort. En als alles complexer wordt, neemt de kans ook toe dat je fouten maakt. En die fouten kunnen grote gevolgen hebben voor de werknemers.

BRENDA: Soms zit je vlakaf met advocaten aan tafel en zelfs niet meer met juristen van Agoria. Bedrijven huren advocaten in die alleen maar spreken over wetsartikelen en punten en komma's. Als je dan geen juridische achtergrond hebt, wordt het zeer moeilijk. Het belang van opleiding en ondersteuning wordt groter. Maar pas op: ik ken veel delegees die op wetgevend vlak ook zeer goed weten

"In het stemhokje stemmen ze dan doodleuk rechts en tegen hun eigen portemonnee."

Brenda Vanderdonckt

waarover het gaat. Veel werkgevers, vooral dan in kleine bedrijven, zitten ook steeds vaker achteroverleunend in hun stoel. Ze hebben de wetgeving immers toch aan hun kant en ze beseffen dat. De krachtverhoudingen zijn gewijzigd. Het rechtse beleid zorgt ervoor dat werkgevers niet altijd meer bereid zijn om te overleggen en niets extra's willen geven aan de mensen. Ze gedragen zich alsof ze niets moeten, de bereidheid om compromissen te sluiten neemt af. Sociaal overleg is in hun ogen minder belangrijk.

Op welke manier denken jullie dat de perceptie over vakbonden geëvolueerd is? Zijn jonge mensen die vandaag beginnen werken nog geïnteresseerd in de vakbond?

CARINE: Je hebt altijd mensen die niet tevreden zijn als je hen niet kan helpen. Maar ik heb wel niet de indruk dat wij leden verliezen. Ik merk wel vaker dat mensen soms de vakbond gewoon niet meer kennen. Ze weten niet altijd waarvoor wij staan.

CHRISTINE: Jonge mensen kennen de vakbond inderdaad veel minder goed dan vroeger. En als ze het kennen is het vaak in negatieve zin, zoals we worden afgeschilderd door bepaalde politieke partijen. Pas op: veel mensen zijn wel overtuigd van het nut van de vakbond op het bedrijf, omdat ze daar de concrete realisaties en voor-

delen van zien. Wij krijgen ook nog altijd veel steun als we gaan betogen. De mensen zeggen ons dan: "Doe dat goed hé en zorg dat je je slag binnenhaalt." Maar jonge uitzendkrachten, mensen die nog maar net beginnen, weten vaak niets meer over die zaken. Ze zijn niet gesyndiceerd en kennen niets van de sociale zekerheid of van het sociaal overleg. Dat is geen goede evolutie.

CARINE: Veel mensen weten zelfs niet van welke vakbond ze lid zijn. Dat zegt genoeg hé. Barco heeft nooit de traditie gehad van veel te staken, maar de laatste acties waren wel een groot succes. Maar als je dan over politiek begint, dan merk je dat het zeer moeilijk is om collega's te overtuigen om links te stemmen. Voor velen gaat het over niets anders meer dan migratie en ondertussen laten ze zich vanalles afpakken.

De vraag is dan: wat kun je daar aan doen?

VÉRONIQUE: Als vakbond komen wij veel te weinig naar buiten met onze verhalen. Veel mensen – ook jonge delegees – kennen inderdaad de basisprincipes van onze sociale zekerheid niet meer. Ze hebben daar nooit iets over geleerd op school en dat merk je. Als vakbond moeten we daar dus zeer actief over blijven communiceren.

BRENDA: De verrechtsing en de verzuring leggen veel druk op onze

mensen. Onze delegees moeten heel vaak opbotsen tegen een negatieve perceptie. Soms vind ik dat vreemd, want uit onderzoek blijkt altijd dat veel mensen de vakbond noodzakelijk en belangrijk vinden. Maar in de media worden we regelmatig afgeschilderd als ouderwets en overbodig. We kunnen bijna ook niet meer politiserend werken. In ons syndicaal werk in de bedrijven stellen we vast dat steeds meer mensen de vakbond nodig hebben om hun individuele problemen op te lossen en niet voor iets anders. Van zodra je nog maar begint over politiek of over de grote maatschappelijke thema's kijken ze je aan met een blik van 'ik zal zelf wel kiezen op wie ik stem, daar heb jij je niet mee te moeien'. In het stemhokje stemmen ze dan doodleuk rechts en tegen hun eigen portemonnee. Die tendens omkeren is een grote uitdaging.

VÉRONIQUE: Weet je wanneer we onze boodschap het best kunnen brengen? Als mensen geconfronteerd worden met een herstructurering. Ze dreigen zelf werkloos te worden en plots zien ze in dat werklozen dan toch geen profiteurs zijn, dat het iedereen kan overkomen. Dan pas kun je velen overtuigen van het belang van solidariteit: wanneer ze er zelf van zeer dichtbij mee geconfronteerd worden.

We Salute You

Een wereld zonder het nummer 'Respect' van Aretha Franklin of 'Who run the world' van Beyoncé, is een samenleving waar je zelfs niet eens aan wil denken. Zo zijn er nog veel straffe madammen die topmuziek hebben gemaakt. Deze vrouwen brengen echt een boodschap over met hun nummers en muziek om de wereld beter te maken. In deze editie hebben we speciaal voor jou enkele iconische videoclipjes geselecteerd. Lees meer over de achtergrond van deze nummers en voeg ze snel toe aan je playlist!

Aretha Franklin Respect

BEKIJK ▶

The queen of soul's immens populaire cover van het nummer 'Respect' was een mijlpaal voor het feminisme. Aretha Franklin, voorvechtster van vrouwenrechten, verwijst met dit nummer niet enkel naar het respect dat vrouwen verdienen en moeten krijgen, maar ook naar de Afro-Amerikanen in de VS en alle onderdrukten in de wereld. Het werd een van de meest invloedrijke opnames ooit!

Beyoncé Who run the world

BEKIJK ▶

Naast haar vele successen als zangeres is Beyoncé ook hard bezig met feminisme. Ze staat echt symbool voor een nieuwe sterke generatie van zwarte vrouwen, die strijden voor gelijke (gender)rechten. Ze wil met dit nummer de perceptie doorbreken dat macht altijd mannelijk is. Who run the world? Girls!

Cyndi Lauper Girls just want to have fun

BEKIJK ▶

Door de jaren heen werd Lauper meer en meer een icoon dat opkwam voor sociale gelijkheid. Met het nummer 'Girls just want to have fun' scoorde ze niet alleen een enorme hit, maar zette ze ook een feministisch statement neer. Met dit nummer geeft ze aan dat vrouwen alleen maar hetzelfde willen behandeld worden als mannen.

Lilly Allen Hard out here

BEKIJK ▶

Lilly Allen klaagt met het nummer 'Hard out here' het misogynie karakter van de entertainment-industrie aan. Die reduceert vrouwen tot seksuele lustobjecten en is schuldig aan het creëren van een negatief lichaamsbeeld bij vele jonge meisjes. Allen maakt haar punt duidelijk in een parodistische videoclip met twerkende schaars geklede dames.

GESPREK MET MERYAME KITIR, INGA VERHAERT EN OONA WYNS OVER HUN DROMEN, DE VERANDERENDE SAMENLEVING EN DE KRACHT VAN DE VROUW.

Aan de vooravond van de grote verandering

Er hangt iets in de lucht. Duizenden betogende jongeren doen waar anderen nooit in slaagden: klimaat op de politieke agenda zetten. Werknemers komen massaal op straat met de eis voor werkbaar werk en betere lonen. En meer en meer vrouwen eisen hun deel van de macht op. Zijn de hoofden en de harten van de mensen klaar voor verandering? We vroegen het aan Meryame Kitir, Inga Verhaert en Oona Wyns, 3 sp.a-kandidaten bij de verkiezingen van 26 mei.

Beweegt er iets in de maatschappij?

OONA WYNS: "Er beweegt wel degelijk iets. Ik doe al 3 weken lang huisbezoeken in West-Vlaanderen. Daar hoor ik voortdurend dezelfde boodschap. De mensen zijn de ruziënde politici beu. De politici die dingen beloven, maar ze niet waarmaken. De mensen voelen zich bedrogen en vinden dat het tijd is om een andere wind te laten waaien. Het is onze taak om hen te vertellen hoe het anders kan."

MERYAME KITIR: "In die frustraties speelt koopkracht een belangrijke rol. De facturen van de mensen – denk maar aan water en energie – blijven stijgen. En terwijl velen altijd maar moeilijker rondkomen, komen er gevallen aan het licht van fiscale ontduiking en fraude door rijken: Panama Papers, Lux Leaks, Swiss Leaks, ... Voor de mensen is het genoeg."

INGA VERHAERT: "Ik voel een groeiende algemene onvrede tegenover boze mannen in maatpak. Die verkopen stoere praat en roepen naar elkaar, maar hebben verder weinig menselijks te bieden. Hun tijd is stilaan voorbij. Mensen beginnen te snappen dat die roepers eigenlijk de ballen niet hebben om echt iets te veranderen. Kijk naar de Amerikaanse president Trump. Grote mond, maar tegenover Poetin neemt hij alle gas terug. Hetzelfde zien we bij ons. De regering beloofde om een vuist maken tegen Electrabel, maar heeft de energieleverancier tot nu toe alleen fiscale cadeaus gegeven. Dat heeft tot gevolg dat burgers dan maar zélf initiatieven gaan nemen, en dingen proberen te veranderen van onderuit."

"De tijd van de boze mannen in maatpak is stilaan voorbij."

Inga Verhaert

Er is nu een kiem voor verandering. Waar moet die verandering toe leiden? Anders gezegd: van welke toekomst dromen jullie in Vlaanderen, België en Europa?

OONA: "Ik droom van een land waarin jongeren zich goed voelen in hun vel en gespecialiseerde hulp krijgen als dat niet zo is. Onder West-Vlaamse jongeren tussen de 20 en de 25 is zelfdoding doodsoorzaak nummer 1, boven verkeersongelukken en ernstige ziektes. Elke dag proberen 28 Belgen uit het leven te stappen. Daarmee hebben we het hoogste zelfmoordcijfer van West-Europa. En meer dan 21.000 jongeren staan op de wachtlijst om deskundige hulp te krijgen voor onder andere depressie, psychose en angststoornissen. Ik wil een begroting

die meer belang hecht aan zelfmoordpreventie en de psychische gezondheid van jongeren. Ik wil dat zij een kans krijgen om gelukkig te zijn."

INGA: "Als mijn droom in vervulling gaat, verlaat niemand nog de schoolbanken zonder diploma. Vandaag zijn er dat elk jaar 2500 in de provincie Antwerpen alleen al, met alle gevolgen van dien. Want wie geen diploma heeft, maakt dubbel zoveel kans om langdurig zonder werk te vallen als mensen met een diploma, en 4 keer zoveel kans als mensen met een hoger diploma. Heel belangrijk is dat werknemers hun competenties tijdens hun loopbaan kunnen blijven ontwikkelen. Knap met het hoofd, vaardig met de handen: zo blijven onze bedrijven concurrentieel in Europa. De wel-

vaartsstaat wordt vaak gemeten aan de hand van de rijkdom en economische vangnetten. Voor mij gaat welvaart over de democratisering van het onderwijs: de toegang tot kennis – en dus ook macht – voor brede lagen van de bevolking."

MERYAME: "Ik droom van een hervormde arbeidsmarkt met loon naar werk en meer autonomie voor werknemers. Het sluit eigenlijk mooi aan bij de wensen van Oona en Inga: van jongeren die goed in hun vel zitten en alle kansen krijgen om hun talenten te ontplooien naar een arbeidsmarkt waarin werkbaar werk centraal staat. Ons land telt nu 415.000 langdurig werklozen. Meer en meer werknemers en zelfstandigen kampen met een depressie of burn-out. We moeten de arbeidsmarkt hervormen om een betere balans te vinden tussen werk en privéleven. Een van de voorstellen van sp.a is de time-outrekening. We willen het verlof van alle stelsels op 1 rekening zetten. Bijvoorbeeld het klein verlet, moederschaps- en vaderschapsverlof en politiek verlof. Als werknemer mag je dat verlof dan flexibel inzetten. Sterft er iemand in de familie? Dan hoef je geen 3 dagen aansluitend te nemen vanaf de begrafenis. Je kunt dan bijvoorbeeld 1 dag opnemen en een week later nog 2 dagen."

"Daarnaast moet het lonen om te werken. Je vindt daarover een mooie anekdote in het boekje Het kan altijd goedkoper van BTB-voorzitter Frank Moreels en Europees Parlementslid Kathleen Van Brempt. Het gaat over de Billy-kast van IKEA. Elke 5 seconden verkoopt IKEA zo'n kast voor 39,99 euro per stuk. Het bedrijf draaide 36,4 miljard euro omzet in 2016. Terwijl Oost-Europese chauffeurs voor een hongerloon voor het bedrijf werken. De Zweedse universiteit van Lund berekende wat zo'n Billy-kast zou kosten als de chauffeurs een correct loon zouden krijgen: 40,75 euro, amper een verschil. Wedden dat hun klanten bereid zijn om die kleine euro meer te betalen voor eerlijk transport?"

"We moeten de arbeidsmarkt hervormen om een betere balans te vinden tussen werk en privéleven."

Meryame Kitir

Inga Verhaert, 50 jaar, droomt van een diploma voor iedereen die de schoolbanken verlaat

- Eerste opvolger voor het Vlaams Parlement
- Provinciaal voorzitter van sp.a Provincie Antwerpen
- Voorzitter van zij-kant, de progressieve vrouwenbeweging
- Stokpaardjes: onderwijs, vrouwenrechten en groepsaankopen

Meryame Kitir, 38 jaar, droomt van een hervormde arbeidsmarkt met meer autonomie voor werknemers

- Lijsttrekker voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers
- Gemeenteraadslid in Genk
- Fractieleader voor sp.a in de Kamer van Volksvertegenwoordigers
- Stokpaardjes: zorg, armoede en betere rechten voor werknemers

Oona Wyns, 21 jaar, droomt van meer investeringen in de psychische gezondheid van jongeren

- Jongste kandidate op de Europese verkiezingslijsten
- Gemeenteraadslid in Bredene
- Oprichter van Peer Support Vlaanderen, een project dat secundaire scholen helpt om een positief schoolklimaat te creëren
- Stokpaardje: mentale gezondheid van jongeren

Welke rol moet Europa spelen voor jullie?

OONA: "Ik ben geboren in 1997. De Europese Unie is voor mij een evidentie. Ik heb nooit geweten hoe het ervoor was. Voor ik op de Europese lijst stond, durfde ik het belang van de Unie weleens te minimaliseren. Intussen weet ik beter. Want vanzelfsprekende vrijheden komen in Europa onder druk door landen als Polen, Hongarije en zelfs Italië. De vrijheid om rond te reizen zonder douanecontroles, de persvrijheid, de vrijheid om te trouwen met wie je wilt, de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, respect voor minderheden, ... Precies daarom is Europa broodnodig en precies daarom is het zo belangrijk dat socialisten mee aan de politieke tafel zitten. Omdat we het opnemen voor de mensen."

MERYAME: "Belangrijk is dat we Europa ook verantwoordelijkheid geven op sociaal vlak. Toen de asielcrisis uitbrak, hebben we gezien hoe elke lidstaat zijn eigen grenzen beschermde. Europa had daarin de lead moeten nemen om de asielzoekers eerlijk over de verschillende lidstaten te verspreiden. Maar dat kan alleen als de lidstaten bereid zijn om Europa die verantwoordelijkheid te geven."

INGA: "Europa is het beste middel om grote conflicten zoals in het verleden te vermijden. En zeg nu zelf: sommige problemen pakken we niet in ons eentje aan. Denk maar aan de klimaatopwarming. Zoals Europees commissaris Frans Timmermans het zo treffend verwoordt: de ziel van Europa staat op het spel."

Is het aan de jongeren om de ziel van Europa te redden?

OONA: "Bij het referendum over de brexit zaten de jongeren massaal in het remain-kamp. Een hele generatie werd plots wakker geschud. Dat is een goed signaal. Toch werd hun keuze

"Jongeren zijn het vliegwiel van verandering. Tegelijk kampen ze met veel onzekerheid."

Oona Wyns

ook ingefluisterd door de angst voor de toekomst. Jongeren zitten in een tweestrijd. Aan de ene kant zijn we het vliegwiel van de verandering. We zijn digital natives, we delen ons huis, onze auto en onze tuin. We leven niet om te werken, maar we werken om te leven. We willen het anders, beter, socialer en menselijker. Maar daar staat onzekerheid en kwaadheid tegenover. Door de kracht van sociale media kunnen we anderen sneller kwetsen en ontstaat er vaak een wij-zijverhaal."

INGA: "Tijden van verandering brengen onzekerheden mee, en die onzekerheden doen ons vaak terugplooiën op onszelf en op bekende dingen. Daardoor groeit het individualisme. Als socialisten is het onze taak om de mensen de zekerheid te geven dat ze er niet alleen voor staan."

MERYAME: "Daarom moeten we ook vasthouden aan onze sociale zekerheid, het toppunt van de solidariteit. Iedereen draagt ertoe bij en iedereen

profiteert ervan als het wat minder gaat. Maar de federale regering zet die sociale bescherming nu op de helling. Ook laat ze met de flexi-jobs en de jobs waar je onbelast mee kunt bijverdienen het principe van solidariteit los. Ik kom zelf uit een groot gezin met 11 kinderen. Het is onder andere door de sociale zekerheid dat ik kansen kreeg om te staan waar ik nu sta. En dat geluk wens ik ook anderen toe."

Is er geld genoeg om al jullie wensen waar te maken?

OONA: "Natuurlijk is er geld genoeg. Als je echt wilt dat er iets gebeurt, dan zorg je ervoor dat het geld er is. Want politiek is keuzes maken. Wij van sp.a kiezen voor mensen en voor solidariteit. En ik hoop dat op 26 mei nog veel meer mensen met ons dezelfde keuzes maken."

Vrouwen drukken meer en meer hun stempel op dit tijdperk

INGA: "In de slipstream van de verandering zijn het vaak de vrouwen die initiatief nemen. Ik zie het gebeuren van bij de oudercomités tot de protestbewegingen tegen militaire dictaturen, en natuurlijk bij de klimaatmarsen."

OONA: "De vastberadenheid van de 16-jarige Zweedse klimaativiste Greta Thunberg werkt aanstekelijk. Het zijn dan ook vooral meisjes en vrouwen die de klimaatprotesten trekken overal ter wereld, net zoals Anuna en Kyra bij ons. N-VA heeft heel hard haar best gedaan om de protesten te negeren. Maar de roep van de massa is oorverdovend, met dank aan het internet."

MERYAME: "Dat er nu steeds meer vrouwen zich laten horen in de politiek, het bedrijfsleven en de wetenschap is de verdienste van onze moeders en grootmoeders. Het is een lange strijd geweest. Maar nu we er staan, laten we ons niet zomaar wegblazen. We willen vooruit."

INGA: "Het resultaat van die vrouwenstrijd weerspiegelt zich voor mij het mooiste in het onderwijs. Meer dan de helft van de Belgische vrouwen tussen 30 en 34 jaar oud heeft een diploma hoger onderwijs, tegenover 40% van de mannen. Ik vind dat fantastisch. Volgens mij was het Meryl Streep die ooit in een toespraak zei: 'Je mag niet onderschatten wat je kunt bereiken als je met een rustige en vastberaden stem je punt blijft maken.'"

DE VISIE OP POLITIEK, KLIMAAT
EN SAMENLEVING VAN GROEN-
POLITICA HAFSA EL-BAZIOUI

"Verbinding en inclusie komen niet vanzelf tot stand. Je moet concrete doelen stellen en acties voeren. Met goeie wil alleen ga je er niet geraken."

Hafsa El-Bazioui werd vanuit het niets de Gentse gemeenteraad in gekatapulteerd. De GROEN-politica behaalde tijdens de lokale verkiezingen van 14 oktober 2018 bijna 4000 voorkeurstemmen. Ze werd gemeenteraadslid in één van 's lands mooiste steden en vanaf 2022 wordt ze schepen van Personeel, Noord-Zuid samenwerking en Facility Management.

Redenen genoeg dus om eens wat dieper in te zoomen op die jonge dame – die is geboren en getogen in Gent en Marokkaanse wortels heeft – en op de verhalen die ze te vertellen heeft. In de zonovergoten tuin (die eigenlijk een openbaar park is) van haar partijsecretariaat spreken we over opgroeien in de Brugse Poort, over klimaatvluchtelingen en over de noodzaak van een sterk moreel kompas.

Beste Hafsa, je bent sinds kort – en ook een beetje onverwacht – gemeenteraadslid geworden. Hoe kijk je daar zelf naar?

HAFSA: Ik ben er alert voor om mij niet te vereenzelvigen met functies of met bepaalde engagementen. Ik ben in de eerste plaats Hafsa en niet gemeenteraadslid of politica. Dat is mijn moreel kompas en dat is belangrijk voor mij. Mijn achtergrond – ik kom uit een heel groot gezin en mijn vader was een eenvoudige arbeider – hebben mij gemaakt tot de persoon die ik vandaag ben. Zo woon ik ook bewust nog steeds in de wijk waar ik als tiener opgroeide, de Brugse Poort. Een heleboel burens en mensen die mij hier kennen, vinden het bijzonder dat ik schepen word. Ik vind het vooral bijzonder om bij de bakker of fruitwinkel een praatje te slaan en te luisteren naar de zaken die volgens hen beter kunnen in de stad. Dat ik die brug kan zijn, dat geeft me veel voldoening. Al die ervaringen en verhalen neem ik mee in de politiek.

Hoe zag je jeugd eruit?

HAFSA: Wij waren zoals gezegd een groot gezin en mijn papa is op jonge leeftijd ernstig ziek geworden. Er ging veel zorg naar mijn vader. Als kind had ik veel verantwoordelijkheden. Ik moest snel voor mijzelf leren zorgen. Maar ik deed dat graag en vandaag komen die ervaringen goed van pas. Voor hobby's had ik weinig tijd. Weet je, ziek zijn heeft een grote impact op je gezinsleven en het overvalt je ook. Opeens is het daar. Vandaag is mijn

papa beter. Ik heb er alleszins een sterke overtuiging aan overgehouden dat een goede gezondheidszorg zeer belangrijk is.

Op het internet las ik dat je jezelf omschrijft als 'verbindend, kritisch en nieuwsgierig'. Hoe uit zich dat concreet?

HAFSA: In de lagere school is mijn interesse in lectuur en boeken erg gegroeid. Ik woonde ook in de buurt van een openbare bibliotheek, daar is mijn passie voor lezen ontstaan. Elke zaterdag stond ik te wachten aan de ingang van de bibliotheek tot de deuren opengingen. Die nieuwsgierigheid om nieuwe dingen te leren zat er al van kinds af aan in. Ik stelde ook voortdurend vragen aan mijn broers en zussen, soms tot hun grote ergernis. In de politiek is dat ook belangrijk. Om de zaken goed te begrijpen moet je veel vragen stellen en kritisch zijn. Ik ben ook optimistisch en hoopvol, zonder daarom op een roze wolk te leven. Ik wil oplossingen vinden voor problemen, anders was ik niet in de politiek gaan. Dat gebeurt volgens mij nog te weinig, het focussen op zaken die beter kunnen. Met alleen benoemen waar de pijnpunten liggen, voer je geen beleid.

En het verbindende?

HAFSA: Je ziet vaak dat er mensen zijn die heel erg betrokken zijn in de samenleving en zich ook goed kunnen uiten. Maar je hebt ook mensen die helemaal nog niet betrokken zijn. Veel mensen vinden geen aansluiting en vallen uit de boot. Ik spreek dan vooral over personen die sociaaleconomisch kwetsbaar zijn. Het is belangrijk om ook hen zoveel mogelijk te betrekken bij het beleid. Dat is verbinden en van onderuit aan de samenleving werken. Die verbinding komt niet vanzelf tot stand. Je moet concrete doelen stellen en acties voeren, want met goede intenties alleen ga je er niet geraken.

Gebeurt dat vandaag te weinig, denk je? Echt actie ondernemen om te komen tot meer inclusie, meer betrokkenheid van iedereen, ook mensen die een kwetsbare positie hebben?

HAFSA: Ik vind van wel en je ziet dat trouwens ook in de cijfers. Kijk naar Nederland, daar slagen ze veel beter in bijvoorbeeld het inburgeren van mensen met een migratie-achtergrond. Dat komt omdat ze daar al heel lang een volwaardig inburgeringsbeleid voeren en daar ook een visie op hebben. In Vlaanderen is dat beleid er pas heel laat gekomen, en er schort trouwens nog steeds het één en ander aan. Kijk maar naar de lange wachtlijsten om een inburgeringscursus te volgen. Bovendien is de term 'inburgering' bij ons een heel beladen term geworden, terwijl het eigenlijk gewoon gaat om een beleidsinstrument over hoe je mensen duurzaam kan opnemen in de samenleving. Dat hoeft helemaal geen anti-verhaal te zijn.

Maar in Nederland stemt ondertussen één op drie kiezers wel voor Wilders of Baudet.

HAFSA: Klopt, maar er spelen ook andere zaken. Overall in Europa zie je dat extreemrechtse en populistische partijen zeer straffe uitspraken doen en daar hoge scores mee halen tijdens verkiezingen. We zitten hier ook op het terrein van fake news. Er worden heel wat holle slogans verspreid die misschien wel goed klinken, maar op wetenschappelijk vlak totaal onzinnig zijn. Ook op sociale media zie je dat vaak: compleet foute clickbait artikels die massaal gedeeld worden en veel aandacht krijgen. Sociale media kunnen een mooi platform bieden, maar er zijn ook veel misbruiken. Dat gezegd zijnde: het is juist dat veel mensen vandaag angst hebben. Angst voor verandering en angst voor mensen en dingen die anders zijn. Wat er gebeurt in Nederland is een wake-up call. We moeten daar goed over nadenken, want de gevolgen kunnen groot zijn.

"Om de zaken goed te begrijpen moet je veel vragen stellen en kritisch zijn. Ik ben ook optimistisch en hoopvol, zonder op een roze wolk te leven."

Je spreekt zeer bevlogen en je klinkt zeer geëngageerd. Heeft dat engagement zich snel vertaald in politieke ambities?

HAFSA: Ik ben altijd heel kritisch geweest tegenover partijpolitiek. Ik vind het belangrijk om je eigen gedachte te kunnen zeggen, los van de partijlijn. Maar met GROEN! was er wel een match. Twee jaar geleden heb ik een partijkaart aangeschaft en als lid heb ik altijd inspraak gehad. Er kon zeer open gediscussieerd worden.

En dan vragen ze je om deel te nemen aan de lokale verkiezingen.

HAFSA: Ik kreeg die vraag niet alleen vanuit de partij. Ook vrienden en collega's zeiden dat ik het moest doen, dus ik begon erover na te denken. Ik heb niet lang moeten twijfelen. Tijdens de campagne heb ik met zeer

veel mensen gesproken. Vanuit de politiek gebeurt dat veel te weinig, vind ik. We moeten gewoon meer aan de mensen vragen hoe ze over een bepaald onderwerp denken. Professioneel ben ik altijd bezig geweest met personeelsbeleid. Ik vind het raar dat ondernemingen een beroep doen op externe bureaus wanneer ze hun bedrijf willen doorlichten. Dat is eigenlijk onzin, want de echte experts zijn de werknemers. Zo sta ik ook in de politiek. Door gewoon te luisteren naar de mensen die de samenleving elke dag vormgeven, kom je al een heel eind. Op die manier vermijd je ook dat er een kloof ontstaat tussen de politiek en de samenleving, voor mij is dat gewoon één geheel.

Je persoonlijke verkiezingsresultaat was schitterend. Uit het niets haalde je bijna vierduizend voorkeurstemmen. Vanop een onverkiesbare plaats raakte je toch verkozen.

HAFSA: Dat was een grote verrassing. Ik dacht in eerste instantie dat het om een vergissing ging, dat er een cijfertje teveel stond. Het werk als gemeenteraadslid is zeer boeiend. Als je het goed wilt doen, kruipt er veel tijd in. Je moeten praten met de mensen, contact leggen met diverse middenveldorganisaties, enzovoort. Een groot deel van het werk speelt zich niet binnen maar buiten het stadhuis af. En zo heb ik het graag. Daarnaast werk ik ook nog halftijds als projectmedewerker in het provinciale onderwijs.

We hebben al veel over sociale thema's gepraat, maar ecologie is ook een belangrijk onderwerp. Hoe kijk jij naar de grote klimaatuitdagingen?

HAFSA: We zitten niet alleen met een klimaatprobleem maar met een politiek probleem. Al decennialang ontbreekt de politieke moed om het klimaat aan te pakken. Dat is ook

wat de vele klimaatjongeren vandaag aanklaagt. Zij zeggen: de wetenschap is duidelijk, nu is het tijd voor concrete actie. Wil je structureel een verschil maken, dan moet je alvast als lokaal bestuur het goede voorbeeld geven. In Gent nemen wij dat ernstig. Bijvoorbeeld door in te zetten op ontlasting, waarbij we beton vervangen door groen om het hitte-eilandeffect tegen te gaan. We investeren ook veel in groendaken en zonnepanelen. Maar ook duurzaam materiaalgebruik is belangrijk. Onze stad is een grote afnemer van materiaal en je moet daar kritisch naar kijken. Is het wel nodig dat houtsoorten van de andere kant van de wereld komen? Worden mensenrechten gerespecteerd? Duurzaamheid heeft niet alleen een ecologische component, de sociale aspecten zijn even belangrijk.

Je bent optimistisch, maar ben je niet pessimistisch als je kijkt naar de mogelijke impact van de klimaatverandering?

HAFSA: We moeten alleszins nu actie ondernemen. Voor mij zijn deze problemen al zeer zichtbaar. Ik heb familieleden in Marokko die altijd landbouwer zijn geweest, maar nu niet meer kunnen werken omdat rivieren uitdrogen en gronden onvruchtbaar worden. Als je kijkt naar het Europese debat over migratie, dan kijken we nog te weinig naar de oorzaken. Wel, de verandering van het klimaat is één van die oorzaken. Dus willen we de migratie op een duurzame manier aanpakken, dan hebben we een globaal klimaatbeleid nodig. En ecologie hoeft trouwens niet duur te zijn. Als je bepaalde maatregelen neemt – zoals wij in Gent binnenkort vervuilende diesels zullen weren – moet je er altijd een sociaal flankerend beleid aan koppelen. Je moet ervoor zorgen dat iedereen zich op een duurzame manier kan verplaatsen.

Op weg naar duurzame ontwikkeling: veel meer dan technologie alleen.

Door Chris Blommaert,
doctor-ingenieur en onderzoekster bij het
Instituut voor Duurzame Ontwikkeling

D

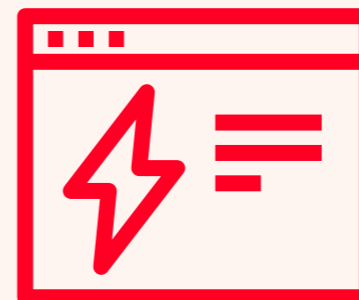

Productie versus welvaart

De mens heeft doorheen de geschiedenis telkens weer nieuwe 'dingen' uitgevonden. We maken deze 'dingen' meestal om 'beter' te leven, d.w.z. om de kwaliteit van ons leven te verhogen: het gebruik van bepaalde producten vergemakkelijkt onze dagelijkse taken, of we houden ervan iets moois te creëren (bijv. kunst). Ook, op veel momenten bleken producten zelfs belangrijk om te overleven. Voor eender wat we geproduceerd hebben, zijn altijd grondstoffen nodig geweest. Ook energie was nodig om die grondstoffen te winnen én voor de productieprocessen (bijv. staalbewerkingen zoals rollen van staalplaten, snijden, lassen, enz.).

Maar wat is de situatie anno 2019? We maken nog steeds allerlei producten aan een steeds hogere snelheid, met gebruik van telkens meer grondstoffen en energie. Enkel de aard van de grondstoffen en de bron van energie

is sterk veranderd. Voor de industriële revoluties was de schaal van productie kleiner omdat er per stuk gefabriceerd werd, d.w.z. geen serieproductie: denk bijv. aan de productie van keramiek. Toch, ook toen al werden grondstoffen en energie verbruikt in het proces. De drie industriële revoluties hadden elk op hun wijze een grote invloed op de samenleving: de eerste ging over massale winning van kolen en de uitvinding van de stoommachine, de tweede over elektriciteit, gas en olie, de derde over nucleaire energie en de opkomst van elektronica, de computer ... Stuk voor stuk hebben die industriële revoluties een positieve impact gehad op onze welvaart, onze manier van leven. Toch ging dit gepaard met telkens meer verbruik van grondstoffen en energie én een grotere vervuiling van het leefmilieu.

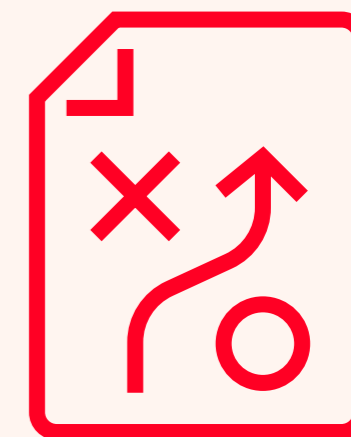

4e industriële revolutie?

De vierde industriële revolutie zou ondertussen bezig zijn ... in bepaalde delen van de wereld. Deze bouwt verder op de derde en gaat o.m. over het internet en het verbinden van alle industrieën. Deze revolutie gaat ook over digitalisering (de verzameling van

data die ons in staat moet stellen te anticiperen op wat nodig is). In parallel aan deze evolutie van digitalisering wordt de huidige tijd gekenmerkt door wetenschappelijke informatie over klimaatopwarming en door aanhoudend burgerprotest voor een duidelijk beleid. Het blijkt dus tijd voor een drastische energietransitie. Technologie, onder de vorm van windmolens, zonnepanelen, elektrische wagens ..., moet ons redden. Ook de eerder genoemde digitalisering kan hier een rol in spelen dus beide trends kunnen elkaar nog versterken.

Dit technologisch toekomstverhaal is constructief en hoopvol, mits we het totaalsysteem onder ogen durven zien: óók bij het maken van groene producten ontstaat er vervuiling én worden grondstoffen verbruikt. Natuurlijk is een energietransitie noodzakelijk, maar het helpt ons niet verder als we de schaduwzijde van de nieuwe energievormen verborgen houden. Een levenscyclusanalyse van elke product is noodzakelijk, waarbij we ook de sociale aspecten in rekening moeten nemen, om van duurzaamheid te kunnen spreken. De winning van de materialen elders in de wereld voor de Europese industrie is namelijk vaak niet duurzaam: impact op mens en milieu is enorm. Ook zal voor een echt duurzame toekomst gerecycleerd moeten worden, m.a.w. kostbare grondstoffen niet (meer) uit grond of zee halen maar recycleren. Er is nog meer. Er is een toenemende vraag naar zeldzame metalen als ook voor andere grondstoffen zoals aardolie en zand. Bovendien raken bepaalde grondstoffenvoorraden uitgeput waarvan sommige net gebruikt worden in de digitalisering én energietransitie¹. Recyclage van klassieke metalen (bijv. staal) staat in België/Europa reeds op niveau, maar voor kritische materialen wordt slechts tot 25% gerecycleerd. Meer inzetten op het slim ontwerpen van producten én op een (betere) recyclage van dergelijke materialen is dus belangrijk.

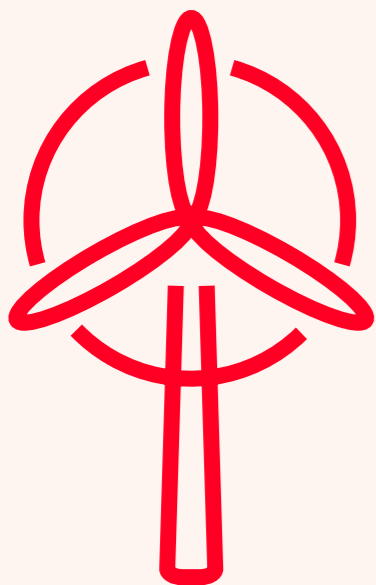

Consumptie

We hebben het al gehad over technologische optimalisatie. Het lijkt echter ook aangewezen dat we – naast de winning van grondstoffen en de manier van produceren – ook de vraag naar producten (en dus grondstoffen en energie), zélf in vraag moeten stellen, met name

1. de vraag zou drastisch minderen indien we de bevolkingsgroei onder controle kunnen houden en in de toekomst zouden kunnen doen afnemen;
2. de vraag zou niet de spuigaten uitlopen mocht niet alles gestuurd worden door een consumptie-gedreven economisch systeem.²

Deze bemerking verhindert echter niet dat we in parallel de technologische productie grondiger kunnen aanpakken in elke sector, namelijk om duurzamer te produceren van ontwerp tot realisatie mét oog voor recyclagemogelijkheden na einde levensduur.

cleerd kan worden. Daarnaast zijn de schoepen vervaardigd uit composiet materiaal waarvan de recyclage nog in zijn kinderschoenen staat. Neodymium e.a. zeldzame aardmetalen in de permante magneten van de windturbines blijken schaars¹, wat ze dus kostbaarder maakt om te recyclen. Ook het aanwezige elektrisch materiaal, voornamelijk in het offshore hoge voltage platform bevat hoogwaardig materiaal. Naast het belang van recyclen, vraagt de productie van het staal, het composiet materiaal als de zeldzame aardmetalen, energie om geproduceerd te worden.

Het gaat er dus om waakzaam te blijven tijdens aankoop, ontwerp en fabricatie van elk onderdeel in het productieproces, en zicht te hebben op de volledige levenscyclus van grondstoffen (staal, composiet, zeldzame aardmetalen, enz.) tot afbraak en recyclage. Overheden kunnen hier mee een rol in spelen door duurzaamheidsindicatoren duidelijker op te nemen in de criteria bij het toekennen van nieuwe concessiezones, zodat geïnteresseerden die bereid zijn duurzamer te handelen, een grotere kans maken.

Case “Offshore Wind”

Laat ons nu even dieper inzoomen op offshore windturbines, daar deze hernieuwbare energie een veelbelovende stijgende markttrend doormaakt. Deze hernieuwbare energievorm heeft tijdens de operationele fase (energieproductie), geen uitstoot. De vervuiling in deze fase blijft beperkt tot de crew transfers voor onderhoud en eventuele herstellingen, die er per kleine boot naar toe varen. Echter, ook in deze sector wordt volop uitgekeken naar de digitalisatie: kennis van data kan bijv. inzicht verschaffen in optimalisatie van de windparken. Enerzijds is dit positief, anderzijds moeten we er ons van bewust zijn dat digitalisatie ook energie vraagt.

Tijdens de constructiefase, d.i. fabricatie aan land en bouw van windmolens op zee, is er wel vervuiling en gebruik van grondstoffen. Zoals al aangegeven is dit zo voor elk product, dus ook voor een windturbine. Ook voor deze technologie moeten we inzetten op duurzame grondstofwinning en productie alsook op recyclage na levensduur. De funderingen en windturbine zelf bestaat grotendeels uit staal wat reeds deels gerecy-

¹ Mazijn B., et al. (2018). Onderzoek en analyse van de megatrend ‘toenemende schaarste van belangrijke grondstoffen’ en de impact van deze trend op het behalen van de Sustainable Development Goals (SDGs). Rapport in opdracht van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO). Brugge: Instituut vóór Duurzame Ontwikkeling vzw.

² Dit doet namelijk inherent het grondstoffen – en energiegebruik toenemen. Het zit vervat in de logica van een consumptiesysteem. Energie besparen en minder consumeren is dus eveneens van belang om duurzaamheid te bevorderen. Een concreet voorbeeld hierin zou ook levensduurverlenging kunnen zijn, of het aanbieden van diensten i.p.v. producten.

1 MEI

**dag van strijd
én feest voor
de arbeid**

**Luister naar de nieuwe
aflevering van MetalCast
over 1 mei.**

LUISTER HIER ▶

Op 14 juli 1889, 130 jaar geleden, geleden kwam in Parijs een internationaal gezelschap van socialistische politici en vakbondsmilitanten bijeen om de krachten te bundelen. De internationale Dag van de Arbeid was hun eerste wapenfeit: sinds 1 mei 1890 komen arbeiders jaarlijks bijeen om hun werk te vieren en hun rechten op te eisen. Herbeleef de strijd van 1 mei en ontdek de geschiedenis van het Feest van de Arbeid.

Deze podcast maakt ook de overgang naar de volgende aflevering. De strijd om tijd en de 8-urige werkdag die op 1 mei centraal staat, komt steeds vaker in het gedrang. Terwijl de wereld op volle toeren draait, zoeken wij naar de pauzeknop.

METALCAST, een podcast van ABVV-Metaal.

Duik in de ingrijpendste gebeurtenissen uit de vakbondsgeschiedenis, schuif aan tafel bij prominente syndicale figuren en reflecteer met ons over de toekomst van de sociale rechtvaardigheid. Met deze gratis luisterreeks kan het allemaal.

Je kunt deze luisterreeks van ABVV-Metaal wanneer en waar je het wil via podcasting beluisteren. De podcast is gratis te downloaden of te streamen vanop abvvmetaal.be/metalcast, via SoundCloud of in de iTunes Store. Eens een aflevering gedownload, kun je deze ook offline beluisteren.

Veel luisterplezier!

"De vakbonden bieden een tegengewicht voor een beleid dat de sociale bescherming pootje lapt"

Miranda Ulens

MIRANDA ULENS, CAROLINE COPERS EN ESTELLE CEULEMANS EVALUEREN DE VOORBIJE LEGISLATUUR

5 jaar sociale afbraak

"Economisch wanbeleid", "Een achteruitgang op alle vlakken", "Asociaal, oneerlijk en onrechtvaardig". Miranda Ulens, Caroline Copers en Estelle Ceulemans, de algemeen secretarissen van het federale, Vlaamse en Brusselse ABVV maken aan de vooravond van de verkiezingen brandhout van het huidige regeringsbeleid, met daartussen positieve en progressieve sprankels uit Brussel. Deze topics passeerden de revue tijdens ons gesprek: toename van de armoede, achteruitgang van de jobkwaliteit, dalende koopkracht en ... sterke vrouwen in de schijnwerpers.

FEDERAAL BEGROTINGS-TEKORT VAN €8,5 MILJARD

MIRANDA: "Laat ons op federaal niveau beginnen met het marktste: het gat in de begroting van meer dan 8 miljard euro. Terwijl de regering zo vaak heeft herhaald dat ze met een begroting in evenwicht zou afzwaaien. Verder staat 5 jaar regering-Michel gelijk aan 5 jaar sociale achteruitgang. De regering hakte met de botte bijl in op de sociale uitkeringen, verhoogde de pensioenleeftijd en maakte de voorwaarden strenger om gebruik te kunnen maken van brugpensioen en landingsbanen. Tel daarbij de hervorming van de loonwet, de loonblokkering in 2015, de indexsprong van 2 procent en de verhoging van de btw op energie van 6 naar 21 procent. Steeds meer mensen komen in financiële problemen. Terwijl grote bedrijven en vermogens extra worden gepamperd."

CAROLINE: "De Vlaamse regering beloofde haar kiezers een warm en krachtig Vlaanderen. We kregen heel andere zaken op ons bord: besparingen bij De Lijn en de VDAB, de afschaffing van de werkhervattings-toeslag voor ouderen, inperking van de aanmoedigingspremies voor tijdskrediet, strengere voorwaarden voor opleidingssteun en afschaffing van het ervaringsfonds. Zo kan ik nog even doorgaan."

ESTELLE: "In Brussel hebben we het geluk om een progressieve regering te hebben die het sociaal overleg respecteert. We werken samen aan de Strategie 2025 voor meer kwaliteitsjobs, groeikansen en jongeren aan het werk. En die samenwerking verloopt best goed. Uiteraard blijven er enorme uitdagingen voor Brussel, met diversiteit, mobiliteit, gezondheidszorg en huisvesting als grootste prioriteiten."

1 OP DE 8 VLAAMSE KINDEREN LEEFT IN ARMOEDE

CAROLINE: "Het probleem in Vlaanderen is dat de regering het hele beleid in een marktlogica steekt. Wie niet meekan, valt af. De kinderarmoede is toegenomen, 1 op de 8 groeit op in armoede. 1 op de 5 Vlamingen stelt een bezoek aan de dokter of tandarts uit om financiële redenen. En 1 op de 3 gepensioneerden leeft onder de armoedegrens. Ook werkenden krijgen het moeilijk om rond te komen. Kijk maar naar de eenoudergezinnen. Ze maken intussen 14,2 procent uit van de Vlaamse gezinnen. Die mannen en vrouwen draaien alleen op voor het huishouden en de afbetaling of de huur, en goochelen om opvang te vinden tijdens de vakanties. 20 procent van die eenoudergezinnen zit onder de armoedegrens. Vorig jaar hebben we de eenoudertoets voorgesteld bij elke beleidsmaatregel. Maar de Vlaamse regering doet niets met dat voorstel."

ESTELLE: "In Brussel leeft meer dan 20 procent van de bevolking in armoede. Die armoede hangt nauw samen met werkloosheid en deeltijds werk. En dan speelt origine een belangrijke rol. Want het werkloosheidspercentage bij Brusselaars van Maghrebijnse en sub-Saharaanse afkomst ligt 3 keer hoger dan bij mensen van Belgische afkomst. En als ze werk hebben, zijn het meestal tijdelijke en slechtbetaalde jobs. Die grote verschillen in tewerkstelling hebben te maken met een combinatie van factoren: taal, diploma, discriminatie, financiële onzekerheid, gebrek aan een netwerk, ... Om meer mensen van vreemde origine aan een baan te helpen, is de strijd tegen discriminatie voor ons essentieel. Daarnaast moet de politiek die diversiteit inzetten als een sterkte. Brussel is na Dubai de meest kosmopolitische stad ter wereld met 184 nationaliteiten. 73 procent is van buitenlandse afkomst. Wij gaan voor een sociaal, kleurrijk en welvarend gewest."

MIRANDA: "Sinds de regering-Michel is het risico op armoede in België fors toegenomen, in het bijzonder bij wie kort geschoold is. Deze regering belooft wie geluk heeft en bestraft diegenen die tegenslag hebben."

42,5 PROCENT VAN DE BRUSSELAARS WERKT ONVRIJWILLIG DEELTIJDS

ESTELLE: "De voorbije 5 jaar is de werkloosheid in de 3 gewesten gedaald. Maar de kwaliteit van de jobs is fel achteruitgegaan. 42,5 procent van de Brusselaars heeft onvrijwillig een deeltijds contract. Bij de jongeren is het nog erger: 56,5 procent van de loontrekkenden onder de 25 jaar is deeltijds aan het werk. Terwijl een baan juist zekerheid moet bieden en de mogelijkheid om op je eigen benen te staan. Wij vragen meer kwaliteitsvolle en voltijdse jobs en een intensieve begeleiding van werkzoekenden. Daarnaast willen we dat werknemers beter worden begeleid bij een herstructurering of faillissement. In Wallonië bestaat die begeleiding al,

maar in Brussel wil minister Gosuin er geen werk van maken."

MIRANDA: "Flexi-jobs, onbelast bijklussen, verhoging van het aantal toegestane overuren, uitzendcontracten van onbepaalde duur, ... De federale regering vraagt meer flexibiliteit van de werknemers en geeft in ruil nog meer onzekerheid. Wat willen de ministers? Dat we, zoals in Amerika, 3 of 4 hamburgerjobs moeten combineren om het hoofd boven water te houden?"

CAROLINE: "In Vlaanderen wordt om de 3 jaar de werkbaarheid van het werk gemeten, op basis van motivatie, stress, leermogelijkheden en het evenwicht tussen werk en privéleven. Die werkbaarheid gaat erop achteruit. 780.000 werknemers kampen met werkstressklachten. 4 op de 10 werknemers ervaren een problematische werkdruk. Met heel wat langdurig zieken tot gevolg."

MIRANDA: "Het is hoog tijd om het concept 'werk' anders te benaderen, met een collectieve arbeidsduurvermindering, respect voor het collectief overleg en een betere begeleiding naar kwaliteitsvol werk."

GROEINORM GEZONDHEID VAN 4,5 NAAR 1,5 PROCENT

MIRANDA: "Deze federale regering laat een sociaal slagveld achter. Begin er maar aan als nieuwe regering. Toch is volgens mij de gezondheidszorg de grootste prioriteit om aan te pakken. De groeिनorm, die het jaarlijkse gezondheidsbudget bepaalt, lag vroeger op 4,5 procent. De besparingsregering-Michel bracht ze terug naar 1,5 procent. De tarieven van specialisten zijn ook verhoogd en de medicijnen worden duurder. De toegang tot de zorg wordt zo bemoeilijkt voor heel veel mensen."

"Het werkloosheidscijfer bij Brusselaars van Maghrebijnse en sub-Saharaanse afkomst ligt 3 keer hoger dan bij mensen van Belgische afkomst. De strijd tegen discriminatie is cruciaal."

Estelle Ceulemans

ESTELLE: “Door de besparingen van minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid Maggie De Block is er minder personeel en infrastructuur voor meer patiënten. Daar moet iets tegenover staan: de versterking van de eerstelijnszorg. De gemeenten moeten meer worden ondersteund om sterke en laagdrempelige eerstelijnszorg aan te bieden dicht bij de mensen.”

CAROLINE: “Ook op Vlaams niveau is de zorgzekerheid een prioriteit. Elk jaar zijn er 3500 verpleegkundigen te kort door de vergrijzing. De werkkwaliteit in de sector staat op het laagste peil ooit. En in veel zorginstellingen primeert de winst. Zorg mag geen luxe zijn.”

NIEUWE LENTE, NIEUW GELUID?

CAROLINE: “Of de mensen al klaar zijn voor een nieuwe lente en een nieuw geluid, daarvoor moeten we de verkiezingen afwachten. Sinds de jaren '80 is de economie in de ban van het neoliberalisme dat ervan uitgaat dat alles goed komt als je bedrijven zo veel mogelijk vrij spel geeft. Die ideeën zitten ingebakken in de publieke opinie. Maar er waait zeker een nieuwe wind op heel specifieke thema's zoals klimaat. Als vakbond hebben wij daar ook een rol in te spelen. Want klimaat gaat over wonen, energiekosten, mobiliteit, de omschakeling van bedrijven, ... En over de omscholing van onze werknemers.”

ESTELLE: “Mensen willen een andere manier van leven. En dan gaat het vooral over het einde van de maand – de koopkracht – en het einde van de wereld – het klimaat. Alleen moet het beleid ervoor zorgen dat de armsten niet opnieuw de dupe worden van de nieuwe maatregelen rond duurzame steden. Denk aan de lage-emissiezone. Sinds januari 2018 mogen de vervuilendste voertuigen niet meer binnen in de hoofdstad. Je neemt van heel wat financieel zwakkere gezinnen een stuk mobiliteit af. Terwijl wie welvarend is, een nieuwe auto kan kopen. De transitie naar een duurzaam

me samenleving lukt alleen als we de welvaart beter herverdelen.”

NIEMAND BLIJFT ACHTER

MIRANDA ULENS: “Mannen als Michel en Bourgeois zijn ervan overtuigd dat ze fantastisch bezig zijn. Als vakbond moeten we een tegengewicht bieden en kritisch blijven voor een beleid dat de sociale bescherming pootje lapt en knipt in de koopkracht van de mensen. Want als wij het niet doen, wie houdt die conservatief rechtse partijen dan nog tegen? Laat ons bij de verkiezingen het systeem veranderen zodat ieder zijn deel van de koek krijgt en niemand achterblijft. Wij gaan voor een warm, sociaal en eerlijk België.”

Vrouwen nemen de lead

Overal ter wereld treden steeds meer vrouwen op het voorplan. In burgerbewegingen, en in de politiek en de wetenschap. We vroegen aan de 3 ABVV-ankers welke vrouwen zij met belangstelling volgen.

Meryame Kitir, Petra De Sutter en Alexandria Ocasio-Cortez

MIRANDA ULENS: “Er zijn 3 vrouwen die mij extra opvallen. Ten eerste is dat Meryame Kitir. Ik heb een grote bewondering voor haar. Ze komt van de basis, uit het arbeidersleven, en had geen gemakkelijk leven. Toch staat ze er, met veel ambitie en met beide voeten op de grond. De tweede opmerkelijke vrouw is Petra De Sutter, al ken ik haar niet persoonlijk. Mijn petje af voor het baanbrekende werk dat ze levert als arts en politica. De derde vrouw die ik met veel nieuwsgierigheid volg, is Alexandria Ocasio-Cortez, een Amerikaanse democrate en het jongste Congreslid ooit. Haar vurige tussenkomsten zijn ronduit verfrissend.”

Kathleen Van Brempt en Alaa Salah

CAROLINE COPERS: “Ik heb veel bewondering voor Kathleen Van Brempt. Ze slaagt er als 1 van de weinige Europees Parlementsleden in om Europa concreet en helder te maken. Eigenlijk zou zij ons verborgen wapen moeten zijn tegen de eurosceptici. Onder de noemer ‘straffe madammen’ blijft ook Alaa Salah me bij, de 22-jarige architectuurstudente die momenteel het gezicht is van de protestbeweging tegen het bewind van president Omar al-Bashir in Soedan. Als je in zo'n militaire en benauwde dictatuur het woord durft te nemen als jonge vrouw, dan moet je wel bijzonder moedig zijn.”

Vlaanderen stopt het beleid in een marktlogica. Wie niet meekan, valt af.

Caroline Copers

Steun het sociale verzet

In de aanloop van de verkiezingen lanceerden het federale, Vlaamse en Brusselse ABVV elk een memorandum met aanbevelingen voor de volgende regeringsploeg. Lees en deel voor een sociale en rechtvaardige samenleving.

ABVV

Niemand blijft achter, brieven aan delegees

LEES ►

Vlaams ABVV

De mensen, niet de markt

LEES ►

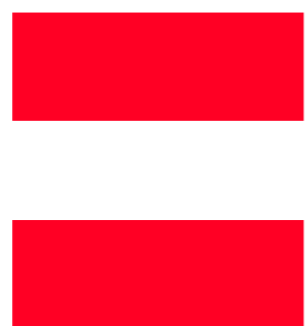
ABVV-Brussel

Voor een degelijke job

LEES ►

Klimaat- strijd

Laura
Cools

Natalie
Eggermont

Sociale strijd

Klimaatbeleid en sociale rechtvaardigheid zijn 2 kanten van dezelfde medaille. Want de armsten die het minst bijdragen aan de opwarming van de aarde, voelen de klimaatverandering het hardst en hebben het minst om zich te beschermen tegen de gevolgen ervan. Klimaatactivistes Natalie Eggermont en Laura Cools pleiten dan ook voor een sociale klimaatrevolutie waarbij de grootste vervuilers een eerlijker deel van de factuur betalen.

Laura
Cools

Natalie
Eggermont

Waarom de klimaatstrijd ook een sociale strijd is

Mensen met een lager inkomen besparen op dingen die anderen vanzelfsprekend vinden: een auto, warm water, elektriciteit en een goed geïsoleerde woning. De klimaatstrijd is daarom ook een sociale strijd. Met sp.a hebben we een renovatieplan: we willen elke woning in Vlaanderen energieneutraal maken tegen 2035. Een van onze voorstellen is de prefinanciering van zonnepanelen, warmtepompen en isolatie door de netbeheerder. De terugbetaling gebeurt via de energiefactuur. Zo zorgen we voor een energiezuinige woning voor iedereen, ook wie niet de financiële middelen heeft om investeringen te doen, en verlagen we de CO₂-uitstoot van de woningen.

Investeringen in dubbele beglazing, extra isolatie, een elektrische wagen en zonnepanelen zijn niet vanzelfsprekend voor mensen met een laag inkomen. Daarbij komen de voorstellen voor een koolstoftaks, stookolietaks en rekeningrijden. Die belastingen wegen het hardst op de laagste inkomens. Daarom moet het klimaatbeleid ook sociaal zijn. Ik zag een mooi voorbeeld in Nederland van een derdebetalersysteem voor isolatie. De overheid schiet die kosten voor zodat het voor iedereen een haalbare investering wordt. Ook investeren in gratis openbaar vervoer is bijvoorbeeld een maatregel die duurzaam én sociaal is.

Nieuwe kansen voor waardig werk

De Climaact-studie voor de FOD Volksgezondheid toont dat de transitie naar een koolstofarme samenleving België economische groei oplevert. 46% minder CO₂-uitstoot tegen 2030 zorgt voor 2% extra groei. En er wordt heel wat nieuwe arbeid gecreëerd door de overschakeling naar hernieuwbare energiebronnen. Er zijn bouwvakkers, installateurs en ingenieurs nodig. Voor de transitie zullen sommige sectoren radicaal moeten omschakelen. Zoals de landbouw. Nederland heeft al maatregelen genomen om veestapels met 10% in te krimpen, en geeft de landbouwers subsidies voor hun verloren winst. Ook moeten werknemers worden omgeschoold – dat is onvermijdelijk. De taak van de overheid, de werkgevers en de vakbonden is om ze goed te begeleiden, en daar de nodige middelen tegenover te plaatsen. Iedereen moet mee.

Investeren in het klimaat creëert jobs. Een studie van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu heeft het over een netjobcreatie van 80.000 jobs in België tegen 2030. Wetenschappers verwachten het grootste aantal nieuwe jobs in de bouwsector. Een belangrijke uitdaging is dat niet elke job zomaar kan worden omgeschakeld. De rol van de vakbonden is daarin heel belangrijk. Samen met de werkgevers moeten ze nu al kijken hoe de fabrieken er in de toekomst zullen uitzien, welke andere of nieuwe vaardigheden er van de werknemers worden verwacht en welke opleidingen of aanpassingen er dan nodig zijn. Daarnaast versterken we het sociale vangnet. Want er zullen altijd mensen zijn die toch uit de boot vallen.

Laura Cools

Natalie Eggermont

Opkomst van de klimaatpositieve bedrijven: gemeend of doekje voor het bloeden?

De klimaatstrijd is hip en daar spelen de bedrijven gretig op in. Dat is een positieve evolutie als ze hun gedrag consequent aanpassen. BNP Paribas Fortis mag zichzelf klimaatpositief noemen. Zolang het bedrijf blijft investeren in fossiele brandstoffen missen ze voor mij alle geloofwaardigheid. En H&M mag dan een tweedehandskledinglijn hebben en beloven om alleen nog hernieuwbare energie te gebruiken. De resultaten wil ik nog zien. Want ze maken zich nog altijd schuldig aan wegwerpmode en laten de werknemers in hun Aziatische kledingfabrieken werken in barre omstandigheden. Sowieso hebben we de hulp van de grote bedrijven nodig om onze planeet te redden. Met inspanningen van de gewone man alleen halen we het niet. We moeten onze economie heruitvinden.

De beste marketingstrategie is doen alsof je de grootste pionier bent in de energietransitie. Want het thema leeft echt bij de mensen. Op zich vind ik het goed dat bedrijven stappen zetten – alle verbeteringen zijn welkom. Maar de meeste bedrijven blijven gefocust op hun winst op korte termijn, en zullen ons economische systeem niet fundamenteel in twijfel trekken. En wat je dan krijgt is groen kapitalisme. Er komen nieuwe technologieën, er is iets minder afval, er zijn voorzichtige experimenten met klimaatneutrale brandstoffen, ... Maar de groei- en marktlogica blijft hardnekkig bestaan. Daarom pleit ik voor bindende normen per sector.

Openbaar vervoer moet de norm worden

Maatregelen zoals de kilometerheffing of de lage-emissiezones zijn misschien goedbedoeld. Maar we krijgen mensen alleen uit hun auto als we hun tegelijk een volwaardig alternatief bieden. Stipte en voldoende treinen, bussen op alle mogelijke tijdstippen en met verbindingen tot in de kleinste dorpen. Daarom moeten we investeren in toegankelijk en betaalbaar openbaar vervoer. Zodat mensen liever de trein of de bus nemen dan de auto. Kijk naar Gent. 1 op de 3 gezinnen heeft er geen auto. Onder andere dankzij het circulatieplan, en extra investeringen in autodeelsystemen, fietsinfrastructuur en het collectieve vervoer. Maar het kan nog beter. Zoals in Melbourne. Daar is de hele stad bereikbaar via een fijnmazig en gratis tramnetwerk. Daardoor nemen de mensen massaal – arm en rijk, en bewoners van het centrum en de buitenwijken – de tram om zich te verplaatsen.

De overheid knipt in het openbaar vervoer. Haltes verdwijnen, de vroegste en laatste bussen vallen weg, afgelegen dorpen worden niet of nauwelijks bediend. Zo verplicht je mensen om een dure en vervuulende auto te nemen. Het openbaar vervoer moet de hoeksteen worden van onze duurzame mobiliteit – gratis. Luxemburg maakt in 2020 als eerste land ter wereld het openbaar vervoer, inclusief de trein, gratis. Ook andere landen experimenteren ermee. Hopelijk volgen wij snel. Voorwaarde is wel dat we investeren in de kwaliteit van het openbaar vervoer en in de duurzaamheid. Kijk naar Oostenrijk. Daar zetten ze vrachtwagens die Oostenrijk willen doorkruisen op een elektrische trein. Ook België is een kruispunt van transportwegen, met files, geluidsoverlast en luchtvervuiling als gevolg. Stel dat we doorrijdende vrachtwagens uit het verkeer kunnen halen en België kunnen laten doorkruisen per trein. Geweldig, toch? Daarnaast moeten we meer inzetten op waterstofbussen. Met Van Hool hebben we de knowhow op eigen bodem. Het bedrijf levert in heel Europa. Toch komt het bij ons niet van de grond. Reden: er zijn nauwelijks laadstations. Dat heeft te maken met politieke keuzes. We mogen dan 4 klimaatministers hebben, een degelijk beleid is er niet.

Laura Cools

Natalie Eggermont

Laat de rijken en de vervuilers de klimaatrevolutie financieren

Ik ben vooral voorstander van het principe 'de vervuiler betaalt'. Ook moeten er bindende normen komen. Bedrijven weten wel dat ze vroeg of laat moeten investeren om duurzaam te produceren. Maar zolang er geen boetes boven hun hoofd hangen, blijven de winsten op korte termijn de focus. Dat er eigenlijk genoeg geld is voor het klimaat, kwam aan het licht na de brand in de Notre-Dame van Parijs. Superrijken toverden er met de snelheid van het licht 1 miljard euro op tafel voor de renovatie. Het is jammer dat hun prioriteit niet bij de toekomst van onze planeet ligt.

De 10% rijkste mensen op aarde zijn goed voor ongeveer de helft van de CO2-uitstoot. Bij maatregelen zoals de koolstof taks mag het vertrekpunt dan 'de vervuiler betaalt' zijn. Eigenlijk is het 'wie betaalt, vervuilt'. Want mensen met geld kopen zich simpelweg uit. Voer je een vliegtuigbelasting in? Dan zullen het de gewone gezinnen zijn die minder kunnen reizen, en lang moeten sparen om eens met het vliegtuig op vakantie te gaan. De rijksten vliegen even vaak en betalen met gemak die taks. Dat zie je ook bij de grote bedrijven die onder het emissiehandelssysteem vallen. In plaats van zelf te verduurzamen, kopen ze hun propere lucht elders. Stap uit het Europese emissiehandelssysteem, voer bindende uitstootnormen in, en verplicht grote vervuilers om te investeren in energiebesparing en hernieuwbare energiebronnen.

Laura Cools, 22 jaar

Rechtenstudente, klimaatactiviste en jongste gemeenteraadslid van Koekelare. Op 26 mei staat ze op de achtste plaats van de West-Vlaamse

sp.a-lijst voor het Vlaams Parlement. Laura is medeoprichter van Students for Climate Belgium, zat in het federale jeugdparlement en is voorzitter van de Debatclub in Gent. Ecosocialist, zo omschrijft ze zichzelf. Ze wil de spil zijn tussen de mensen, zoals de jonge klimaatbetogers, en de politiek: luisteren naar wat er leeft en ervoor zorgen dat daar ook echt iets mee gebeurt.

"De duurzame keuze moet de norm worden. Nu kosten de ecologische producten meer en hebben ze een apart label. Draai de rollen om. Geef de niet-ecologische producten een label en een hogere prijs."

Natalie Eggermont, 30 jaar

Spoedarts, moraalfilosofe en klimaatactiviste. Natalie is lijsttrekker van de PVDA voor het Vlaams Parlement in West-Vlaanderen. Ze richtte Climate Express op,

een groep vrijwilligers die druk zet op de Belgische regeringen voor een ambitieus en rechtvaardig klimaatbeleid. En ze schreef 'Climate Express - Sporen van verandering'. Op Canvas presenteerde ze het programma Watt.

"Veel politici hebben de moed niet om radicaal voor een koolstofarme transitie te gaan in België. Het is te moeilijk of te duur. Studies zeggen inderdaad dat er heel wat inspanningen en investeringen nodig zijn op korte termijn. Toch zijn de winsten op lange termijn nog veel groter."

MORAALFILOSOFE
KATLEEN GABRIELS OVER
DE SCHADUWZIJDE VAN
'DIGITALISERING'

**“We leven niet
meer mét
de media,
we leven erin!”**

D

igitalisering is van-
daag overal. Met
onze smartphone
in de hand zijn we
non-stop gecon-

necteerd met alles en iedereen in de wereld. We facebooken, instagrammen en twitteren erop los. Daarbij delen we gretig (vooral leuke en hippe) informatie over onszelf met vrienden, familie en kennissen. De technologische en maatschappelijke mogelijkheden van big data, algoritmes en kunstmatige intelligentie lijken eindeloos fascinerend. Maar hoe alomtegenwoordig al die dingen ook zijn, zo afwezig is een breed maatschappelijk debat over de implicaties van die 'digitale wereld'. Want dat er niet alleen positieve, maar ook negatieve en zelfs ronduit gevaarlijke facetten verbonden zijn aan sociale media, algoritmes en big data, staat buiten kijf.

Katleen Gabriëls:
"Ik pleit voor een vak mediawijsheid vanaf de kleuterklas."

In dit interview, beste lezer, nemen we u mee naar de donkere schaduwkant van het digitaliseringsverhaal. Wat voor ondernemingen zijn Facebook en Google eigenlijk echt? Wat gebeurt er met de data die wij zo onverschillig delen? Op welke manier 'volgt' de technologie ons doen en laten? En vooral: wat zijn (mogelijke) gevolgen en hoe kunnen we ons daar kritisch tegen wapenen? We spreken erover met moraalfilosoof Katleen Gabriels, gespecialiseerd in 'technologie en ethiek'. We wensen u veel leesplezier (en deel dit artikel vooral niet op Facebook!).

Beste Katleen, als filosoof ben je vooral bezig met 'technologie en ethiek'. Bestaat die discipline al lang?

KATLEEN GABRIELS: Computer-ethiek bestaat al sinds de jaren zeventig, nog voor de uitvinding van het wereldwijde web in 1989. In de eerste artikels die verschenen over het onderwerp werd al gewaarschuwd voor problemen inzake privacy en surveillance. Maar dat waren toen uitsluitend academische discussies. Het heeft zeer lang geduurd voor het ook een maatschappelijke discussie werd. Academici hebben zich te lang afzijdig gehouden van het publieke debat. Achteraf bekeken was dat een fout.

Vandaag leven we volop in het digitale tijdperk. Internet, smartphones, apps, ... hebben een grote impact op ons leven. Hoe schat jij – algemeen gesteld – deze ontwikkelingen en evoluties in?

KATLEEN: Het antwoord op die vraag is natuurlijk genuanceerd. Je kunt niet zomaar zeggen: ik ben voor of tegen. Het internet heeft zoveel zaken mogelijk gemaakt. Een klein maar mooi voorbeeld is 'Bednet' waardoor langdurig zieke kinderen van thuis uit onderwijs kunnen krijgen. Daar kun je natuurlijk niet tegen zijn. Maar tegelijkertijd is er ook veel kritiek, ook door de ontwikkelaars zelf. Tim Berners-Lee, de geestelijke vader van het wereldwijde web, stelt zich veel vragen bij de huidige evolutie van het internet en ontwikkelt nu een nieuw platform (Solid genaamd) waarbij je als gebruiker veel meer rechten hebt. Vandaag is de markt veel te geconcentreerd. Vijf grote spelers – Apple, Facebook, Google, Amazon en Microsoft – controleren bijna alles. We zijn van hen afhankelijk en dat is nooit goed. Er zijn ook heel wat problemen: denk aan misbruik van big data, gedragsbeïnvloeding, enzovoort. De uitvinders van de smartphone hebben de maatschappij waarin wij leven mee vorm gegeven. We leven niet meer mét de media, we leven erin! Dat brengt belangrijke maatschappelijke uitdagingen met zich mee. ▶

"Veel kritische vragen worden er niet gesteld. We maken er te weinig een politiek en maatschappelijk thema van zoals de jongeren nu met het klimaat."

Wordt het debat over al die maatschappelijke uitdagingen vandaag voldoende gevoerd? Of vind je van niet?

KATLEEN: Ik denk dat het debat vandaag nog zeer zwart-wit is. Je hebt nog altijd mensen die geloven dat technologie neutraal is en dat we zelf beslissen wat we ermee doen. Maar dat is natuurlijk niet zo. De smartphone heeft bijvoorbeeld geleid tot normverschuivingen en zelfs tot volledig nieuwe normen. Denk maar aan onze opvattingen over bereikbaarheid of over onze selfie-cultuur. De maatschappelijke impact is groot.

Facebook en Google zijn naast sociale media eigenlijk vooral reclamebedrijven. Ze krijgen inkomsten door onze data te verkopen aan bedrijven, die op die manier zeer gericht kunnen adverteren. De vraag die zich dan stelt: is dat erg?

KATLEEN: Het is alleszins niet nieuw. De reclamewereld heeft altijd al geprobeerd om zo persoonlijk mogelijk te werken. Maar het is wel te gemakkelijk om te zeggen dat

het zo erg niet is. Het gaat erom dat er zodanig veel data over jou verzameld wordt, op manieren waarop je zelf niet doorhebt dat het gebeurt en waarvan je niet altijd weet wat er mee gedaan wordt. Het Facebook-schandaal rond Cambridge Analytica heeft duidelijk gemaakt dat dit vandaag ook effectief gebeurt. Kijk bijvoorbeeld ook naar de digitale klantenkaart in supermarkten. Mensen worden gelokt met kortingen en zijn in ruil daarvoor bereid om hun data weg te geven. Je kunt dan zeggen: dat is niet erg, we krijgen tenminste gepersonaliseerde reclamefolders. Maar mensen staan niet stil bij het feit dat ze je op basis van je koopgedrag zeer gericht kunnen profileren. Ze weten of je kinderen hebt, of je zwanger bent, of je een drankprobleem hebt, enzovoort. Al die informatie wordt doorverkocht en kan gebruikt worden om aan beïnvloeding te doen.

Digitale technologieën verzamelen niet alleen massaal veel data over ons, ze zijn ook in staat om iedereen te monitoren en te tracken.

KATLEEN: Als je via Google Maps naar onze afspraak bent gereden dan weet Google perfect waar jij nu bent, hoe

je bent gereden enzovoort. Via je agenda op je smartphone weten ze ook dat je een interview hebt met mij, tenminste als je je agenda hebt ingevuld. Vandaag tracken veel ouders hun kinderen voortdurend via GPS. En op bepaalde universiteiten worden studenten nauwgezet 'gevolgd'.

Universiteiten die studenten tracken? Vertel!

KATLEEN: Een tijdje terug was ik op 'Purdue University' in Indiana (Amerika). Elke student wordt daar verregaand gemonitord. De studenten wonen op de campus en alles wordt bijgehouden: op welke websites ze surfen, waar en wanneer ze eten, hoeveel keer ze gaan fitnessen, enzovoort. En al die data worden vergeleken met andere studenten, met studenten die succesvol waren en met studenten die dat niet waren. En als je bijvoorbeeld te veel hamburgers eet en slecht presteert op school, dan proberen ze je gedrag bij te sturen. 'Nudging' heet dat. Allemaal onder het mom van zorg, efficiëntie en sneller afstuderen. Purdue is een ingenieursuniversiteit, dus toekomstige ingenieurs zijn het al gewend om verregaand gecontroleerd te worden.

Ethisch valt zoiets toch niet goed te keuren?

KATLEEN: Natuurlijk niet. En het gaat niet alleen over de privacy die hier bedreigd wordt. Het gaat over autonomie. Moeten wij dergelijke dingen doen met jongvolwassenen? Een universiteit hoort een hoeksteen te zijn van kritisch denken en van autonomie. En dan gaan we ze verregaand monitoren? Bovendien zijn veel zaken simpelweg niet meetbaar. Er kunnen veel redenen zijn waarom iemand eens wat minder presteert. En dan word je in de gaten gehouden en proberen ze je bij te sturen, zonder echt te weten wat

er aan de hand is. Er is trouwens geen opt-out mogelijkheid voor de studenten. Het enige wat je kunt doen is ervoor kiezen om je eigen data te zien en niet te vergelijken met die van anderen, maar de data worden hoe dan ook verzameld.

Komt daar geen massale kritiek op?

KATLEEN: We aanvaarden dergelijke dingen nog al te vaak kritiekloos. We gaan erin mee, zoals gezegd onder het mom van meer efficiëntie en meer productiviteit. Sommige studenten zijn het al gewend. En voor je het weet, vind je dat op veel vlakken normaal. De rector van een Purdue heeft er eens een opiniestuk over geschreven in de Washington Post, met de titel: 'Someone is watching you'. Daar kwam toen wel reactie op, maar de spreekwoordelijke Bastille werd niet bestormd.

Ook bij ons hoor je vaak zeggen: ik heb niets verbergen, dus ze doen maar.

KATLEEN: Je moet je altijd afvragen: wat gebeurt er met mijn data en wie heeft daar inzage in? Is dat een privébedrijf? Kan die data gedeeld worden met toekomstige werkgevers? In Europa hebben we nog de GDPR maar in Amerika bestaat dat niet. Maar nog eens: mijn punt is vooral dat we al heel sterk gewend zijn geraakt aan dergelijke monitoring. En veel kritische vragen worden er niet gesteld. We maken er te weinig een politiek en maatschappelijk thema van zoals de jongeren nu met het klimaat wel hebben gedaan.

Moet het onderwijs een grotere rol spelen? Bijvoorbeeld op vlak van bewustmaking en het aanscherpen van de kritische blik?

KATLEEN: Vlaanderen loopt enorm achterop inzake mediawijsheid. Met de hervorming van het onderwijs is er nu voor het eerst sprake van 'digitale competenties' als te verwerven vaardigheden. Tot september 2019 ben je als school 'in orde' als je daar in zes jaar middelbaar onderwijs één lesuur aan besteedt. Dat is lachwekkend. Ik pleit voor mediawijsheid vanaf de kleuterklas. Kinderen worden al zeer jong geconfronteerd met smartphones en tablets. Je moet ze daar op een speelse manier kritisch mee leren omgaan. Bijvoorbeeld: wat is reclame en wat niet? Bredere bewustmaking via onderwijs is dus zeker nodig.

Ook werknemers worden steeds vaker getrackt en gecontroleerd terwijl ze hun job doen.

KATLEEN: Bij Bol.com vinden we het heel normaal dat alles binnen 24 uur geleverd wordt aan huis. Maar we denken niet na over de koerier die voortdurend getrackt wordt in dat proces en over de werkdruk die dat meebrengt. Dergelijke bedrijven weten altijd exact waar hun personeel uithangt. De autonomie van de werknemer staat onder druk. Er zijn vandaag stoelen die registreren hoelang iemand zit. Dat is in het kader van welzijn op het werk, maar ondertussen weten ze wel exact hoe lang je op je stoel zit en wanneer je er niet opzit. Zolang je de focus legt op gezondheid lijkt alles oké, maar er is wel een schaduwzijde. Hoe ver ga je in die dingen? En wil je in zo'n systeem leven waarin alles geregistreerd en bijgestuurd wordt?

Ik alleszins niet.

KATLEEN: Kijk naar jobs in callcenters. Mensen houden dat werk doorgaans niet lang vol. Ze worden daar strak gemonitord. Ze durven niet drinken want ze hebben geen tijd om naar het toilet te gaan! Vaak heb je ook te maken met kwetsbare mensen zonder diploma. Zij zijn veel vatbaarder om heel sterk in de gaten gehouden te worden. En ken je de recentste nieuwigheid van Amazon al?

Wat hebben ze nu weer uitgevonden?

KATLEEN: Amazon heeft een patent genomen op een armband die elke beweging meet en kijkt naar wat het meest efficiëntst is. Als een arbeider een verkeerde beweging maakt – je gaat naar links maar je moet eigenlijk naar rechts – krijg je een soort van tegenschok om je in de juiste richting te duwen. Alles om toch maar zo weinig mogelijk tijd te verliezen. Opnieuw: die zaken halen wel de media maar ze leiden niet ten gronde tot een maatschappelijk debat over autonomie. Wat zijn de effecten op lange termijn als iemand voortdurend getrackt en gemonitord wordt? Wat doet dat met iemand zijn autonomie? Mensen moeten hun eigen beslissingen kunnen nemen en daarvan ook de gevolgen dragen. Dat vind ik zeer belangrijk.

Wij ook! Heel erg bedankt voor dit gesprek.

OP CAFÉ MET
BAHARAK BASHAR:
SCHRIJFSTER, ACTIVISTE
EN FEMINISTE

"Volgens het Westen begint alles altijd bij de Grieken en de Romeinen — en daarvoor of ergens anders gebeurde er niets."

Stof genoeg dus voor boeiende verhalen. We ontmoetten elkaar in Gent op het terras van café 'Den Turk', recht tegenover het historische stadhuis. Een gesprek over vrouwenrechten in Iran en België, westerse hypocrisie en de vele voordelen van zittend plassen.

Beste Baharak, hoe zou jij jezelf omschrijven in een paar zinnen? Wie is Baharak Bashar?

BAHARAK: Ik zie mijzelf als een kritische burger, als een vrouw en als een moeder. Dertig jaar geleden ben ik vanuit Iran naar België gekomen. Mijn moeder was een vrouwenactiviste en moest uit veiligheidsoverwegingen het land verlaten. In België heb ik mijn eigen emancipatiestrijd gevoerd, want ook hier krijgen vrouwen met veel onrechtvaardigheden te maken. Er gaapt vaak een grote kloof tussen de theorie en de praktijk. Ik strijd dus voor gelijke rechten voor vrouwen. Ik sta eveneens zeer kritisch tegenover macht. Ik zeg altijd: macht moet je wantrouwen en voortdurend in vraag stellen. Want macht die niet gecontroleerd wordt ontardt in corruptie en ondermijnt de democratie.

De Iraanse Baharak Bashar kwam dertig jaar geleden naar België. Ze was toen dertien jaar. Samen met haar familie ruilde ze de historische miljoenenstad Teheran voor het kleine en pittoreske Brede-ne-aan-Zee. In de jaren die volgden, is het meisje niet alleen een vrouw geworden maar ook een moeder, journaliste, auteur, lesgever en feministe. Bovendien is ze een zeer geëngageerde, kritische burger van het land en de samenleving waarin ze vandaag leeft.

De oorlog tussen Irak en Iran begon in 1980 en eindigde in 1988. Zijn jullie daarom gevlucht?

BAHARAK: De oorlog was net gedaan en het Iraanse regime maakte van de situatie gebruik om een grootschalige politieke sanering uit te voeren. Politieke activisten werden massaal gearresteerd en geëxecuteerd. Mijn mama, zoals gezegd een vrouwenactiviste, besloot toen om het land te verlaten. Ik was dertien jaar.

Hoe heb je die oorlog als kind ervaren? De Irak-Iranoorlog staat natuurlijk bekend als een zeer wreed en bruut conflict.

BAHARAK: Ja, het was een schandalige oorlog. Met actieve betrokkenheid trouwens van het Westen, die wapens verkocht aan beide kampen. Het is al lang geleden en veel herinneringen zijn vervaagd. Als kind heb je weinig besef van oorlog. Ik was niet bijzonder bang, ook al hoorde je dat er mensen waren gestorven en ook al hoorde je bommen ontploffen. Ik ben heel vaak gevlucht voor de bommen, het werd een soort ritueel. Maar ondanks het

feit dat de oorlog echt bezig was, ben je daar als kind niet écht mee bezig. Je bekijkt dat door een kinderlijke bril, zonder een groot gevaarbesef.

Een vrouwenactiviste zijn in het Iran van de ayatollahs, is dat echt strijden voor basisrechten? Of ligt het toch iets genuanceerder?

BAHARAK: Het is een genuanceerd verhaal. In het Iran onder de sjahs werden vrouwenrechten als heel belangrijk gezien in de modernisering van de samenleving die zich toen aan het voltrekken was. Maar dat moderniseringsproces werd abrupt afgebroken door de Iraanse revolutie van 1979, toen de radicale islamisten aan de macht kwamen. Er was toen een volksopstand tegen de sjah, voor meer politieke vrijheden. Die opstand werd volledig gekaapt en gerecupereerd door fundamentalistische islamisten. Zij hebben de emancipatie van de vrouw – die toen al meer dan veertig jaar bezig was – volledig terugschroefd. Vrouwen moesten verplicht onder de sluier en vielen onder de controle van mannen. Het werk in Iran is dus onaf. Vandaag strijden Iraanse vrouwen nog altijd voor hetgeen ze hadden vóór de revolutie. En vaak betalen ze daar een hoge prijs voor, in de vorm van gevangenisstraffen en martelingen. Iraanse vrouwen zijn geëmancipeerd, maar ze worden onderdrukt door de machthebbers.

Dertig jaar geleden arriveerde je in België. Wat waren je eerste indrukken?

BAHARAK: Ik vond België klein en dorps. Ik kwam uit Teheran – een stad van veertien miljoen inwoners – en dan kom je terecht in Brede-ne-aan-Zee. Dat was een grote aanpassing. Ik moest naar Blankenberge of Oostende om naar de film te gaan, in heel kleine cinema's trouwens. In Teheran zit er drieduizend man in een doorsnee filmzaal. In mijn ogen waren veel dingen saai en klein. En de mensen waren ook behoorlijk wereld-

vreemd. Velen wisten totaal niet waar Iran lag en hadden nog nooit van Teheran gehoord. Terwijl ik wel wist waar Brussel en Parijs lagen. Ik vond veel mensen eurocentrisch, wereldvreemd en op zichzelf gericht.

Vind je dat vandaag nog?

BAHARAK: Ja, ik erger mij daar elke dag aan. Ik werk regelmatig als leerkracht en geef chemie, fysica en aardrijkskunde. Vooral als ik aardrijkskunde geef, erger ik mij dood. Het eurocentrisme in de leerplannen en cursussen is soms echt degoutant. Ik beslis dan vaak om zelf de geschiedenis van de astronomie te vertellen, los van het leerplan. Hier is alles gezegd begonnen met Galileo Galilei. Wat er daarvoor allemaal gebeurde in andere delen van de wereld komt gewoon niet ter sprake. De Arabieren, de Babyloniërs, de Egyptenaren en de Chinezen: die doen er allemaal niet toe. De Chinezen hadden al in de 11e eeuw – zonder telescoop – een typologie gemaakt van kometen. Dat is iets wat ik vaak tegenkom: alle wetenschappelijke en filosofische ontwikkelingen zijn begonnen bij de Grieken en de Romeinen en daarvoor of ergens anders gebeurde er niets.

Maar hebben ze op andere plaatsen in de wereld niet ook een op zichzelf gecentreerde visie? In de VS, in Turkije, China of Rusland hebben ze toch ook hun eigen kijk op de dingen, hun eigen waarheid?

BAHARAK: Als ik mijn Perzische bril opzet, dan kan ik eerlijk zeggen dat dit bij ons niet het geval is. Of toch veel minder. Als ik in Iran ben, dan zie ik dat er heel veel aandacht is voor buitenlands nieuws en weinig voor binnenlands nieuws. De doorsnee Iraniër is veel meer op de hoogte over wat er in de wereld gebeurt dan over wat er in zijn eigen land gebeurt. Ik weet ook wel dat daar een strategie van het regime achter zit om de blik van het eigen land en zijn problemen af te wenden. Maar los daarvan wordt

er gewoon heel veel bericht over het buitenland, ook door Iraanse oppositiekranten die werken vanuit andere landen. Maar in België gaat negentig procent van het nieuws over binnenlandse zaken. Onlangs ging het op het nieuws in primetime nog over de verpakking van paaseitjes. En dat terwijl er in de wereld zo veel belangrijke dingen gebeuren. Dan denk ik: hier klopt iets niet.

We krijgen te veel nieuws van onder de kerktoren?

BAHARAK: En daardoor wordt je blik op de wereld beknopt en beperkt, wat zich ook reflecteert in de manier waarop mensen met je omgaan. Sommige mensen doen nog altijd de moeite niet om mijn naam deftig uit te spreken. Ze zeggen: jouw naam is zo moeilijk. Kan ik niet gewoon 'Bibi' zeggen. Het moet vooral Vlaams en niet al te exotisch klinken. Ik vind dat zeer beperkend en van weinig respect getuigen.

Je werkt af en toe als freelance journalist en je hebt ook een boek geschreven, getiteld: *Djenghis, democratie en vrouwen*.

BAHARAK: Dat boek is een neerslag van een lange reis die ik heb gemaakt in Zuid-Europa en het Midden-Oosten. Ik heb met veel mensen gesproken over democratie, mensen- en vrouwenrechten, over hun perceptie daarover. Die gesprekken heb ik verwerkt in een boek. We denken vaak dat wij hier echte democratie en mensenrechten hebben, maar als je dat voorlegt aan mensen die elders leven, dan zie je vaak dat zij een heel andere kijk hebben op onze denkbeelden.

Want onze mensenrechten klinken heel goed op papier, maar iemand die vandaag in Irak of Syrië leeft denkt daar het zijne van. Zoiets?

BAHARAK: Als je hier over mensenrechten spreekt en tegelijkertijd wapens levert aan Saoedi-Arabië, die er Jemen kapot mee bombardeert, dan

vind ik dat er fundamenteel iets fout zit. Geld verdienen en je economisch verrijken door massavernietigingswapens te verkopen, dat gaat gewoon niet. Ook Afghanistan werd door het Westen aangevallen om de Taliban te verslaan, want zij onderdrukten de vrouw. Maar twaalf jaar later staan de vrouwenrechten in Afghanistan nog altijd nergens. En Irak werd zagezegd ook binnengevallen om er de democratie te installeren. Die hypocrisie is een probleem, want het creëert onzichtbare vijanden die heel moeilijk te bestrijden zijn. Kijk naar China: dat land is geen propagandist van mensenrechten. Daar zeggen ze gewoon: wij zijn niet voor democratie. Punt. En in Iran zeggen ze dat vrouwen minderwaardig zijn. Ook punt. Dat is duidelijk. Ik zeg niet dat ik dat goedkeur, maar het is niet hypocriet. In België is er formele gelijkheid tussen mannen en vrouwen, maar in de praktijk ben je als vrouw op veel vlakken nog steeds minderwaardig. Het is een onzichtbare vijand en die is veel moeilijker te bevechten dan een zichtbare vijand.

Je bent zeer kritisch voor het Westen en voor België. Maar zie je hier ook positieve dingen?

BAHARAK: Laat mij eerst zeggen dat ik zeer kritisch ben over de samenleving waarin ik leef, ongeacht waar dat is. Ik leef toevallig in België, dus mijn kritiek slaat hier op. Maar elders zou ik even kritisch zijn hoor. Wat de positieve zaken betreft: ik heb hier de mogelijkheid om naar de rechtbank te trekken en manifestaties te organiseren als iets mij niet aanstaat. Ik kan strijden voor mijn idealen zonder in de bak te vliegen of mijn leven te riskeren. In Iran zou dat niet mogelijk zijn. Dat is de reden waarom veel mensen die hun land ontvluchten, een land zoeken waar dergelijke dingen wel mogelijk zijn. Maar er is een keerzijde.

En die is?

BAHARAK: Als je hier de macht wilt

"Wij vrouwen kunnen blijkbaar onze blaas en onze borsten (als moeder) niet in alle vrijheid ledigen eenmaal we ons in de publieke ruimte begeven."

aanklagen, dan heb je tijd en geld nodig. En als vluchteling – of als iemand die het financieel niet breed heeft of kwetsbaar is – heb je dat allemaal niet. Je bent bezig met overleven, werken, de taal leren, En dan kun je maar weinig doen. Ik heb het geluk dat ik een man heb die mij op financieel vlak wat ademruimte kan bieden om mijn zin te doen. Ik ben ook hooggeschoold, mijn job biedt me voldoende ruimte om mijn ding te doen. Maar het feit blijft: als je hier kritisch wilt zijn en dingen wil veranderen, dan moet je tijd en geld hebben.

Laten we het eens hebben over je strijd voor vrouwenrechten. Wanneer ben je een feministe geworden?

BAHARAK: Dat is lang geleden gebeurd, tijdens mijn puberteit. Al wist ik toen nog niet dat dit feminisme was. Ik stelde vast dat een meisje al snel een 'hoer' werd genoemd als ze met meerdere jongens aanpakte, terwijl een jongen die veel meisjes versierde een 'playboy' was. Ik vond dat problematisch en ik maakte er een sport van om zoveel mogelijk jongens te proberen. Onder het motto: als zij dat mogen, dan mag ik dat ook en als jij een playboy bent ben dan ben ik een playgirl. Dat was mijn rebellie op seksueel vlak. Waar ik me ook mate-loos aan stoorde was het haantjesgedrag van jongens in het uitgaansleven. Het meisje moest beschermd worden door het vriendje tegen de andere mannetjes, want het meisje kon niet voor haarzelf opkomen. Die ongelijkheid tussen mannen en vrouwen vind je ook in Iran. Maar er is een verschil. In Iran zeggen ze vlakaf dat vrouwen niet gelijk zijn aan mannen. In België zeggen ze dat we wel gelijk zijn, alleen klopt het niet in de praktijk. Dat is weer die onzichtbare vijand. In Iran kan ik veel beter in oppositie gaan tegen die ongelijkheid, want ze is zeer duidelijk en expliciet.

Maar als er bijvoorbeeld juridische procedures moeten worden uitgevochten voor een rechtbank

dan is er toch niemand in België die er van wakker ligt of je nu een man of een vrouw bent? Die formele en juridische gelijkheid is er, terwijl in Iran die ongelijkheid wettelijk verankerd is. Dat is toch wel belangrijk?

BAHARAK: Ja, dat klopt en dat is wat ik eerder ook al zei. Er is een grond op basis waarvan je zaken kunt aanklagen. Ik kan gebruik maken van mijn grondrechten als burger. Maar ook hier weer geldt dat je de middelen en de tijd moet hebben om juridische procedures te voeren. Niet toevallig zie je dat vrouwen vaak aan het kortste eind trekken in echtscheidingszaken. Ze hebben meestal minder middelen te besteden en ook minder tijd, want ze zijn veel meer bezig met het huishouden.

Kun je eens een voorbeeld geven van vrouwenrechten die heel mooi zijn op papier, maar in de praktijk niet altijd evident zijn?

BAHARAK: Toen ik zwanger was ploos ik uit wat mijn rechten waren als zwangere vrouw. Ik had recht op ouderschapsverlof en op borstvoedingsverlof! Dus ik was zeer enthousiast. Maar als je je dan wat verdiept in de wetgeving, dan constateer je dat je pas recht hebt op ouderschapsverlof als je minstens één jaar bij dezelfde werkgever werkt. Dus heel wat interimmers en seizoensarbeiders vallen al bij voorbaat uit de boot. Bovendien heb je de toestemming van je werkgever nodig. Dat was een eerste ontuchtering. Ik stelde ook vast dat er twee maanden zitten tussen de aanvraag bij de RVA en het moment waarop je een premie krijgt. Dus als je als vrouw niet kapitaalkrachtig bent, kun je het ook al vergeten want je moet twee maanden zien te overbruggen. En blijf je toch voltijds thuis, dan ligt je uitkering onder het bestaansminimum. Als je geen partner hebt die werkt, is het alweer zeer moeilijk. Conclusie: het klinkt allemaal heel mooi in theorie maar voor veel vrouwen – vooral dan de meest kwetsbare

– is het in de praktijk helemaal niet evident. En ook de wetgeving rond borstvoedingspauzes op het werk is vaak problematisch.

Wat is er precies mis mee?

BAHARAK: De wet bepaalt hoeveel borstvoedingspauzes je mag nemen en hoe lang die mogen duren. En in de praktijk is het vaak de werkgever die bepaalt wanneer je pauze kunt nemen. Maar dat is bullshit natuurlijk, want het is mijn eigen lichaam die bepaalt wanneer ik moet afkolven en is dat om de drie uur in plaats van om de vier uur dan is dat zo. Dus ook hier weer: als je geen goede afspraken kunt maken met je baas, zit je met een probleem.

In Gent voer je actie voor gelijke sanitaire rechten voor vrouwen. De plastuit is daar een gekend symbool van.

BAHARAK: Als er een urinoir wordt voorzien in de stad, is dat een discriminatie voor iedereen die dat niet kan gebruiken. Want er zijn geen alternatieven beschikbaar. En dan heb ik het niet alleen over vrouwen maar ook over kinderen en gehandicapten. Je moet ervoor zorgen dat er sanitair is voor iedereen. Het is niet omdat mannen rechttopstaand kunnen plassen dat ze daarom meer toegang moeten hebben tot sanitaire faciliteiten. Wij vrouwen kunnen blijkbaar onze blaas en onze borsten (als moeder) niet in alle vrijheid ledigen eenmaal we ons in de publieke ruimte begeven. We moeten steeds kiezen: borstvoeding of werken, moeder worden of carrière maken. De plastuit is een middel voor vrouwen om van de huidige urinoirs gebruik te maken. Op die manier eisen we onze plaats op in de publieke ruimte, maar het is natuurlijk geen oplossing voor het probleem. Het is trouwens gezonder om zittend te plassen, je krijgt er later veel minder incontinentie- en potentieproblemen van!

Bedankt voor de tip! En ook voor dit gesprek.

We Salute You (part 2)

Billie Holiday Strange fruit

BEKIJK ▶

Met het aangrijpende nummer 'Strange fruit' raakte Billie Holiday iedereen in het hart. Met haar prachtige stem protesteert ze tegen het racisme dat in Amerika alom tegenwoordig was in de jaren '30. Het nummer werd omschreven als de 'anti-lynching song', met het hangende fruit als een huiverend metafoor, zelfs 80 jaar later nog steeds schokkend.

M.I.A. Paper Planes

BEKIJK ▶

Maya Arulpragasam, beter bekend onder haar artiestennaam M.I.A. is de dochter van een Sri Lankaanse Tamil activiste. Ze heeft met haar eigen ogen gezien en meegemaakt hoe het is om te vluchten en in een vreemd land te gaan wonen. Met het nummer 'Paper Planes' zingt ze op een satirische manier over hoe het voelt om te migreren naar een land waar je je niet welkom voelt.

Angèle Balance ton quoi

BEKIJK ▶

Met het nummer 'Balance ton quoi' scoort Angèle nog maar eens een grote hit en dit op haar 23e. Het simpel en eerlijk houden is volgens Angèle het grote succes in haar nummers. 'Balance ton quoi' is een protest tegen seksisme in het dagelijkse leven en het lak aan respect voor vrouwen. Met nog een geweldige videoclip erbij brengt Angèle dit op een leuke, luchtige en simpele manier over.

P!nk, Dear Mr. President

BEKIJK ▶

De popster P!nk bracht in 2006 het nummer 'Dear Mister President' uit. Een open brief aan de toenmalige president Bush. Voor P!nk was de 'maat vol', in de brief bekritiseert ze Bush over hoe hij de oorlog in Irak voert, hoe hij tegenover homo's staat en nog vele andere zaken. P!nk is naast een popster ook een fanatieke dierenrechtenactiviste!

Straffe (vrouwen)benen trappen 1000km voor Kom op tegen Kanker

BTB-METAAL
CYCLING TEAM

WENDY
SLAGMULDERS

Ook dit jaar bundelt het personeel van ABVV-Metaal en van BTB de krachten in het BTB-Metaal Cycling Team. Samen fietsen ze de 1000 km van Kom op tegen Kanker in het verlengde weekend van 30 mei tot en met 2 juni onder het peterschap van Frank Moreels (voorzitter BTB) en het meterschap van Caroline Gennez (sp.a). In totaal rijden acht groepen van het BTB-Metaal Cycling Team naar de vier parcourssteden van 2019: telkens van Mechelen naar Antwerpen, Zedelgem, Diest, Oudenaarde en weer terug. Beide vakbondscentrales vaardigen

hun sterkste benen af voor deze sportieve prestatie, waaronder Wendy Slagmulders van ABVV-Metaal en Jessica Mergits van BTB Vervoer & Logistiek. Waarom ze meerijden belangrijk vinden? "Hiermee hoop ik op mijn manier de mensen die met de ziekte te maken krijgen een hart onder de riem te steken. We zagen familieleden, vrienden en collega's getroffen worden door kanker. Meerijden doen we om hen te steunen", aldus Wendy. "Deze editie zal een zeer emotionele editie worden", vertelt Jessica. "Onlangs overleed een vriendin van twee

JESSICA
MERGITS

teamgenoten aan kanker en ook de moeder onze logistieke medewerker kreeg de diagnose zonder perspectief op genezing. Voor hen zullen we met heel het team trappen tegen kanker." Om dit project financieel haalbaar te maken, hebben beide centrales centrales ingezameld door de organisatie van een wijntasting, spaghettidag en steakfestijn. Verder hebben ze sleutelhangers aan de man gebracht, maar bovenal is de deelname aan de 1000 km te danken aan de sponsoring van ABVV-Metaal Limburg, ACOD Antwerpen, BBTk Kempen, AC Mechelen-Kempen, ABVV-METAAL Oost-Vlaanderen, BBTk Antwerpen, ABVV Antwerpen, HORVAL Antwerpen, AC Antwerpen-Waasland, Vorming ABVV-Metaal-Groepsbegeleiders, Organisatie Strijdlieiders van ABVV Oost-Vlaanderen. Bedankt aan iedereen die een steentje heeft bijgedragen!

Samen sterk tegen kanker!
Volg ABVV BTB – ABVV-Metaal Cycling Team en beleef samen met het team de 1000 km tijdens het hemelvaartweekend.

VOLG OP FACEBOOK ▶

GESPREK MET POLITIEK
FILOSOFE ANYA TOPOLSKI

'Onze samenleving is racistisch op een structureel niveau'

D

iversiteit en inclusie zijn grote thema's bij de komende verkiezingen. Maar hoe doet Vlaanderen het momenteel als multiculturele samenleving? Waar staan we vandaag met het debat over racisme en de Vlaamse identiteit? Hoe is het gesteld met de emancipatie van minderheden in ons land? En: wat kunnen wij op dat vlak leren van onze noorderburen? Erg veel, zo blijkt. We spraken met politiek filosofe Anya Topolski, doctorandus aan de KULeuven en als universitair hoger docent verbonden aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Diversiteit wordt stilaan ook een 'officiële' realiteit in onze samenleving. Dat na Brussel en Genk nu ook de stad Antwerpen voor het eerst een meerderheid inwoners heeft met een migratieachtergrond was begin dit jaar wereldnieuws in Vlaanderen. Waarom blijft de Vlaming zo worstelen met dat gegeven?

ANYA TOPOLSKI: "Dat rechtse politieke partijen zo'n nieuws naar hun hand zetten, dat verwacht je ergens nog, maar wat ik toen zo choquerend vond: ook vooraan-

staande media brachten het nieuws in een negatief daglicht. Het schetst heel goed hoe politieke partijen en zelfs de media – de kwaliteitskranten inclusief – heel snel informatie kunnen framen op een problematische manier. Interessant is: in Canada werd de bevolking dertig jaar geleden al grondig gereschuffeld, maar daar werd het feit dat de proportie migranten in de bevolkingsmix groter werd in de krantenkoppen onthaald als iets positiefs, als een algemene verrijking voor de samenleving. Diversiteit maakt een maatschappij sterker, gefundeerder en bruisender dankzij de bredere instroom van ideeën. Je zou het aantal verschillende

nationaliteiten dat zich in een land thuis voelt ook kunnen zien als een indicatie voor de gastvrijheid en culturele maturiteit van een land. Dat Vlaanderen het diversiteitsgegeven stelselmatig blijft neerzetten als een bedreiging of op te lossen probleem toont goed aan hoeveel awareness hier nog moet gecreëerd worden op dat vlak. Er is dringend nood aan nieuwe perspectieven en een positievere framing."

Hoe kan het beter?

"Een voorbeeld: kranten brengen vaak een infographic bij zo'n nieuwsfeit. Een taartdiagram moet

'Het is genoeg dat je een vreemde naam hebt of je telt niet mee als Vlaming.'

Foto: Duncan de Fey

dan helderheid scheppen over de herkomst van immigranten: zoveel percent komt van daar, zoveel van ginder. Door dat soort compartimentering blijf je migranten stigmatiseren als 'anders' en ga je voorbij aan de echte discussie die hier aan ten onder ligt, namelijk: wat betekent het anno 2019 om Belg te zijn? Wie beslist over wat 'anders' is? Tweede- of derdegeneratiemigranten die in België zijn geboren en getogen: we blijven ze als niet-Belg zien. Het is genoeg dat je een vreemde naam hebt of je telt niet mee als Vlaming. Aan welke criteria moet een mens voldoen om verwelkomd te worden als Vlaming of Belg?

"Inclusie gaat over het hele idee van belonging; alle mensen willen

ergens bijhoren, thuis zijn. Enerzijds eisen we van vluchtelingen en mensen met een andere achtergrond dat ze moeten integreren, of sterker nog, assimileren. Maar aan de andere kant geven we hen steeds opnieuw de boodschap no matter what, je zult er nooit echt bijhoren. Het is een soort catch 22 die heel onrechtvaardig is. Er zijn zoveel fantastische individuen die willen bijdragen aan onze samenleving maar die nu uitgesloten worden omdat ze niet voldoen aan het plaatje. Uiteindelijk heeft iedereen het recht hier te zijn zolang ze samen werken, samen leven en bouwen aan de toekomst van Vlaanderen. Of je nu blank, zwart, gay of lesbisch bent maakt daarbij geen verschil. We moeten samenwerken aan een maatschappij die voor iedereen

leefbaar is. De vraag die hier gesteld zou moeten worden is: waar willen we naartoe evolueren in de toekomst? En niet: hoe kunnen we het verleden zo lang mogelijk intact houden?"

Welke rol kan een vakbond hierin spelen?

"Diversiteit moet gezien worden als een politiek doel dat door iedereen gedeeld moet worden en waaraan samen gewerkt moet worden. In België, en bij uitbreiding in heel het 'liberale' Westen, wordt politiek te veel gezien als een individuele keuze. Mensen stemmen in functie van hun eigen belangen, terwijl het eigenlijk om een collectieve beslissing gaat: hoe kunnen we onze samenleving het beste delen met anderen? Wie naar het stemhokje trekt, zou dat beter doen in functie van wat ons allemaal ten goede komt. Want wat we ook doen, we zijn altijd gelinkt aan anderen. Of die andere nu een vluchteling is, een geboren miljonair, iemand die veel of net weinig kansen heeft gekregen: wat maakt het uit? Vakbonden zijn voor mij een prima voorbeeld van die constructieve politiek – ze werken als collectief en focussen op solidariteit. Als dusdanig zijn ze als de besten geplaatst om ook op de werkvloer die individu-overstijgende boodschap van solidariteit uit te dragen: we wonen en werken allemaal samen. We zijn misschien allemaal anders, maar we moeten elkaar steunen en begrijpen. De toenemende individualisering en zucht naar zelfverrijking staan haaks op dat idee. Die algemene tendens naar rechts baart me eerlijk gezegd wel zorgen."

In welke zin?

"Nu spreek ik echt met mijn politieke pet op: de linkse partijen van vijftien jaar geleden: vandaag kun je die bezwaarlijk nog links noemen. Dat is niet alleen hier zo, het is een Europees fenomeen. Het politieke spectrum is erg smal geworden.

Vijftien jaar geleden zou enkel een partij als Vlaams Belang het hebben aangedurfd om te stellen: 'Migranten niet welkom'. Maar zelfs partijen die zichzelf profileren als progressief links hebben het vandaag in hun politieke discours over het 'controleren van de vluchtelingen', 'het migrantenaantal beperkt houden'. Ze spreken de taal van extreemrechts. Taal zegt zo veel over een samenleving; welnu, vandaag spreken de meeste politieke partijen een erg uitsluitende taal. Ik vind dat frappant. Toen ik hier vijftien jaar geleden zelf als migrante arriveerde, trof ik België aan als een solidair en inclusief land. Als joodse was ik toen best onder de indruk van hoe een christelijk land waarden als solidariteit, verbinding in de samenleving en mensenrechten hoog in het vaandel droeg. In de meeste partijprogramma's vind je dat respect voor de menselijke waarden de dag van vandaag haast nergens nog terug."

Een platitudo die je tegenwoordig vaak hoort, is dat de jaren dertig van vorige eeuw terug zijn. Akkoord?

"Ja en neen. Ik zie wel parallellen met het beleid, de economische conjunctuur, het racisme, het populisme en de islamofobie van eind 19e eeuw, alsook van de jaren dertig. Het zou naïef zijn om die gelijkenissen niet luidop te durven uitspreken. Ik ben ervan overtuigd dat we lessen moeten trekken uit de geschiedenis, maar die zal zich nooit herhalen op exacte dezelfde wijze. Het is geen copy-paste."

Mogen we stellen dat racisme eigen aan de mens is?

"Dat geloof ik echt niet. Racisme betekent: ik zie de andere als een bedreiging en omdat ik de macht heb kan ik de andere ook structureel onderdrukken. Racisme draait dus niet enkel om vooroordelen, maar hangt ook zeer duidelijk vast aan machtsstructuren die verschillen in

Bio

Prof. Topolski's onderzoek focust op de Europese identiteit en uitsluitingsmechanismen zoals antisemitisme, islamofobie, racisme en seksisme. Ze is auteur van tal van wetenschappelijke publicaties, mede-oprichtster van de Joodse organisatie 'Een Andere Joodse Stem' (www.eajs.be), columniste voor MO-Magazine, Groen-politica en alleenstaande moeder van drie kinderen. Als Belgisch-Canadese, geboren uit Pools-joodse ouders spreekt ze over thema's als migratie, diversiteit en feminisme op wetenschappelijke gronden, maar ook als sociaal geëngageerde burger en ervaringsdeskundige.

een populatie op een hiërarchische manier wensen te bestendigen. Hoe we over 'de andere' denken, wordt in grote mate door een samenleving bepaald. Een maatschappij die echt collectief en solidair ingesteld is, kan de anderen zien als een verrijking."

Waar komt de huidige verrechtsing in onze samenleving vandaan? Kunt u dat wat breder kaderen?

Deze vraag vergt uiteraard een zeer gelaagd, complex antwoord, maar laat ik ons onderwijsstelsel er even uitlechten. Ik heb drie kinderen – in het middelbaar, het lager- en het kleuteronderwijs – dus ik heb een goed overzicht. (lacht) Wat ik vaststel, is dat de relatie tussen ons onderwijs en diversiteit momenteel echt problematisch is. Het is belangrijk dat er in scholen een gedeelde, onderbouwde visie leeft over hoe kinderen naar diversiteit, naar de toekomst moeten zien. Maar ons onderwijs zit vastgeroest in het aloude denkbild van een blanke, Europese suprematie en laat geen ruimte toe voor kritiek. Ons koloniaal verleden: dat wordt nergens grondig in vraag gesteld. Punten scoren is belangrijker dan kritische reflectie. Het verbaast me dan ook niets dat ons onderwijs op 20 jaar tijd zo veel heeft ingeboet aan kwaliteit dat het nu helemaal onderaan de rankings bungelt. "Goed inclusief onderwijs start van in de kleuterklas: hoe kinderen spelen, met wie ze spelen, welke boekjes ze

lezen. Ga zelf maar eens na: het is toch merkwaardig dat in Vlaamse kinderenboeken steevast blanke jongens de hoofdrol spelen? Vrouwen vertolken een tweede, dienende rol. Als je goed zoekt, is er nu gelukkig 'Brown Girl Magic' van Dalilla Hermans, maar dat is het dan ook. Dat gebrek aan stimulans voor ons kritisch denkvermogen is symptomatisch voor heel onze samenleving. Ik had het al over de media, maar ook onze populaire cultuur, de programma's die we bekijken, de boeken die we lezen, het gebrek aan diversiteit is manifest. Het culturele aanbod in Nederland is bijvoorbeeld veel diverser."

Het weerhield onze noorderburen er echter niet van om massaal voor een populistische figuur als Thierry Baudet (FvD) te stemmen.

"Mij verbaasde het niets. Dat illustreert nog maar eens hoe apatisch mensen zijn geworden voor taal. Als premier Rutte – toch geleverd door een partij die zichzelf graag als centropartij ziet (VVD) – daar wegkomt met een uitspraak als 'Doe normaal of ga weg' (in januari 2017 riep Rutte de Nederlanders in een krantencampagne op tot meer openbaar fatsoen. Het was ook een duidelijke boodschap aan het adres van allochtonen 'die zich niet willen integreren', red.), dan laat dat heel

veel ruimte op de rechtervleugel voor een Wilders en nu een Baudet. Ergens hebben de Nederlanders dus ge oogst wat ze gezaaid hebben. (op dreuf) "O, en ik hoop echt dat je dit vermeldt in het interview: de grap is: Baudets Franse achternaam verraadt dat hij van oorsprong verwant is met de Hugenoten, die als vluchtelingen van Frankrijk naar Nederland uitweken vanwege hun protestantse geloof. Baudet stamt dus zelf af van asielzoekers die alle kansen hebben gekregen in een samenleving om een nieuw bestaan op te bouwen maar diezelfde kansen wil hij nu aan niemand geven – wat een hypocrisie."

Er zullen weinigen zijn die dat weten.

"Dat is precies wat ik bedoel als ik het heb over de rol die een meer diversiteitsgericht onderwijs zou kunnen spelen. Meer decolonial education – en geloof me, ik ben me ervan bewust hoe beladen deze term klinkt – zou mensen veel beter in staat stellen het vluchtelingenfenomeen en de rol van religie in een samenleving beter te kaderen. Het discours van zo'n Baudet zou onmiddellijk doorprikt worden als burgers hun geschiedenis beter zouden begrijpen. Ik vind de vreemdelingenhaat die Baudet en zijn partijgenoten verkondigen ronduit alarmerend – 'Mein Kampf' wordt schaamteloos aangeprezen als kerstcadeau! En begrijp me niet verkeerd, ik ben een absolute voorstander van vrijheid van meningsuiting, alles moet gezegd kunnen worden. Maar laten we wel wezen: deze persoon gaat een publieke, wetgevende functie bekleden. Ook zijn vrouwenhaat, zijn seksisme: het zou eigenlijk strafbaar moeten zijn. De Vlamingen moeten trouwens straks met de verkiezingen niet raar opkijken: wat in Nederland kan, kan ab-so-luut in België ook. Luister maar eens aandachtig naar de standpunten van een Bart De Wever, Theo Francken of een Dries Van Langenhove."

'Scoort' België beter of slechter dan andere Europese landen wat racisme betreft?

"Ik vind dit niet de juiste vraag eerlijk gezegd. Je kunt racisme in een samenleving niet los zien van zijn bredere, westerse context. Alle westerse landen zijn door hun materiële rijkdom en hun koloniale verleden structureel verweven met racisme in hun samenleving. Niet alleen in België zijn goedbetaalde jobs en toegang tot kwalitatief onderwijs een voorrecht van een blanke, overigens vaak nog mannelijke, elite. Het punt is dat onze samenleving racistisch is op een structureel niveau: ik spreek hier over het rechtssysteem, de politiek, de arbeidsmarkt, het onderwijs, de media. België is wellicht nog net iets zieker in dat bedje dan pakweg Nederland, waar wel een debatcultuur bestaat om maatschappelijk gevoelige zaken als kolonialisme en seksisme bespreekbaar te maken. Kijk naar de hele Zwarte Piet-discussie. Je kunt dat als een mediahype wegzetten, maar daar is het thema wél in het publieke domein beland, leeft het, op fora, in protestmarsen enzoverder. Mijn inziens zijn Belgen sneller geneigd delicate kwesties achter de schermen te regelen. Of erger nog: ze onder het matje te schuiven. Onze Piet-discussie werd beslecht door er dan maar een Roetpiet van te maken. In de Belgische media wordt die clash van meningen angstvallig vermeden. Er wordt te snel naar een 'consensus' gestreefd, naar compromissen en concrete oplossingen gezocht die dan meestal ook nog eens de status quo bevestigen."

Sommigen zullen zeggen: door al die meningen een platform te bieden voed je net de polarisatie en versterk je het wij-zij-debat. Is het soms niet beter om gevoelige zaken even te laten rusten?

"Daar heb ik sterk mijn twijfels bij. Ik ben het ermee eens dat zuiver racisme geen stem moet krijgen, maar er kan wel degelijk een gemeenschappelijke grond gevonden worden voor al die verschillende meningen. Onderzoek

wijst uit: burgers in een samenleving leren van de discussies die erin plaatsvinden. Niét van de oplossingen die aangereikt worden. Sommige kinderen krijgen nu voortaan mischien wel een Roetpiet voorgeschoteld in plaats van een Zwarte Piet, maar niet de koloniale geschiedenis achter dit verhaal. Zo is het ook een gevaarlijke reflex om thema's als de Shoah (Holocaust, red.) en het Belgische Congo-verleden te schuwen in het publieke debat. Het is overigens een privilege van een blanke meerderheid om die thema's te kunnen weren: een jood of een Congolees kan zich dat niet permitteren."

Naast racisme onderzoekt u ook andere uitsluitingsmechanismen die de Europese identiteitsvorming beïnvloeden. Seksisme maakt van vrouwen een kwetsbare minderheid in onze samenleving. Hoe kijkt u als onderzoeker naar een fenomeen als #metoo? Hysterische mediastorm of terecht publieke verontwaardiging?

"Ik had er een heel dubbel gevoel bij. Positief vond ik de weerklank die de discussie vond op het publieke terrein. Niet alleen vrouwen, maar ook mannen en de hele LBTGQ-gemeenschap hebben door middel van het #metoo-platform een sociale ruimte kunnen creëren om hun verhalen te delen. Om seksisme en geweld in relaties bespreekbaar te maken. In politieke context en op de arbeidsmarkt, zo is mijn indruk, is er nu net wat meer rek om die zaken aan te kaarten. Een van mijn kritiekpunten is dat de discussie bij een discussie blijft. Wat ik nu graag zou zien, is dat dit debat ook structureel weerklank vindt in onze wetten, ons onderwijs, onze taal. Maar dat heeft tijd nodig. De werkelijke impact van #metoo zal maar gevoeld worden door de volgende generaties."

In navolging van #metoo lijken vandaag meer sterke vrouwen

'Totnogtoe ontbrak soms het zelfvertrouwen om te zeggen 'Shut up and listen''

op te staan. Vrouwen lijken minder hun mond te houden. Is dat perceptie of daadwerkelijk zo?

(Enthousiast) "Ik kan op basis van genderstudies bevestigen: in de jaren zestig was het nog erger. Vrouwen die hun stem verheffen zijn niet nieuw, integendeel, ze waren er altijd al. Totnogtoe ontbrak het sommigen gewoon aan voldoende zelfvertrouwen, aan collectieve steun, om te zeggen 'Shut up and listen'. En aan een platform, dat ze nu dankzij de sociale media hebben gekregen. De jongste generaties mannen lijken bovendien ook beter te accepteren dat vrouwen hun stem verheffen."

Dus de afbrokkeling van het patriërchaat is een feit?

"Allesbehalve! Wetenschappelijk onderzoek wijst dat uit. Iedereen herkent dit experiment wel als situatie op de werkvloer: een vergadering met twee vrouwen, tien mannen, er moeten belangrijke beslissingen worden genomen. Een van de vrouwen heeft een valabel argument en probeert haar punt te maken, maar de discussie gaat verder, geen kat die naar haar omkijkt. Drie tot vijf minuten later oppert een man exact hetzelfde idee. Wat gebeurt er? Iedereen luistert en vindt het

een schitterend idee. Er is voldoende wetenschappelijk bewijs dat staft dat als vrouwen spreken, ze niet gehoord worden. Het effect is nog sterker bij minderheden zoals moslims met een hoofddoek of gekleurde mensen."

Hoe komt dat?

"Door racisme en implicit bias. De implicit bias in onze maatschappij is dat leiderschap iets voor blanken is en een mannelijke eigenschap. Onbewust zien vrouwen elkaar dus niet als leiders, maken we niet die link. Er is geen automatische associatie tussen een sterk idee en een vrouw, laat staan iemand met een hoofddoek. Kijk naar hoe sommige mannelijke politici klimaat-activiste Greta Thunberg probeerden weg te zetten als kindprinses, als een klein meisje. (Verontwaardigd) Excuse me, maar wat voor een behandeling is dat? Jonge meisjes vandaag moeten de boodschap krijgen dat de Greta's en Anuna's van deze wereld sterke jonge vrouwen zijn met leiderschapscapaciteiten. Het is wel zo dat hoe meer fenomenen als #metoo ruimte creëren om sterke stemmen te delen, hoe meer we ook onze onbewuste perceptie veranderen. Dus zijn we op de goede weg? Ja, we zijn op de goede weg, maar de weg is nog lang."

U haalde zonet de hoofddoek aan. Het al dan niet dragen ervan in publieke ruimtes en scholen was destijds een andere hete aardappel in de discussie rond diversiteit. Wat vindt u?

"Als we spreken over vrouwelijke emancipatie is het heel belangrijk dat vrouwen zelf kunnen kiezen wat ze dragen in de publieke ruimte. Het is een fundamenteel mensenrecht om die keuze te maken, ongeacht of die keuze bepaald wordt door haar geloof, haar denkbeeld over haar lichaam of als politiek statement. Het is niet aan een patriarchale samenleving om te beslissen wat een vrouw moet dragen. Het is toch vreemd: voor een vrouwelijke geestelijke die rondloopt met nonnenkap hebben we veel respect. We zien het als een uiting van haar toewijding tot haar geloof. En niet voor een moslimvrouw? In dat opzicht heb ik heel veel respect voor BOEH (Baas over eigen hoofd, red.): het is een mooi voorbeeld van een multiculturele organisatie voor en door vrouwen die beslissen niet enkel baas over hun eigen lichaam te zijn maar ook over hun eigen denken."

U ziet de hoofddoek dus niet als een symbool van onderdrukking?

"Zeker niet als symbool van onderdrukking. Mogelijk is het een statement, symbool van verzet, maar als je met moslima's praat zul je zien: voor de meesten van hen is de hoofddoek vooral een blijk van respect voor hun geloof en cultuur. Er zijn natuurlijk altijd uitzonderingen, waar een boerka een door mannen opgelegde verplichting is. De vraag is dan: hoe zal een boerkaban die vrouwen kunnen helpen? Door een verbod verdubbel je alleen maar de repressie. Dan worden ze thuis en ook nog eens door de samenleving onderdrukt. Ik kan het niet genoeg benadrukken: emancipatie gaat om keuzes maken en in een diverse samenleving zijn diverse keuzen mogelijk."

